

ГАЗЕТА ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Влада – Радам!

Голос України

№ 42 (2044) ♦ Субота, 6 березня 1999 року ♦ Ціна договірна

Цього тижня

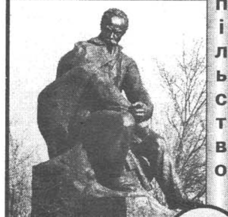
***Верховна Рада прийняла постанову** про приєднання до Угоди про Міжпарламентську асамблею держав-учасниць СНД.*

***Вибори київського міського голови призначено** на 30 травня цього року.*

***Постатейно подолано** вето Президента на окремі статті закону про вибори Президента України.*

Для англійців – Шекспір, для нас – Шевченко

Суспільство

3

Берегиням роду нашого

Вітання українським жінкам з 8 Березня

Дорогі наші жінки!

Любі дівчатка, матусі й бабусі!

Шановні колеги — депутати сільських, районних, міських і обласних рад!

Щиросердно вітаю вас зі святом жінки, весни, перших пролісків!

Ви виконуєте високу і святу місію — місію любові, добра, миру. Ви даєте нам крила, щоб прагнути вершин. Ви надихаєте нас на працю, поезію, пісню і живопис. Ви народжуєте нам красивих дітей. Ви даруєте нам надію тоді, коли ми впадаємо у відчай.

(Закінчення на 2-й стор.).

Ювілей

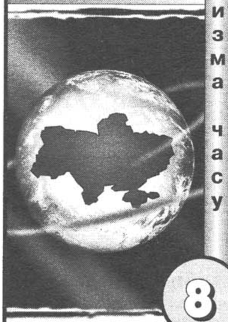
7 березня

Олександрові Миколайовичу Ткаченку — 60

Матеріали добірки «Лідер. Він знає, що робить» про шанованого ювіляра читайте на 4—5-й сторінках.

ХХ століття: українські акценти

Призма часу

8

Подарунок від парламенту

Подарунок жінкам до свята зробили сьогодні народні депутати. Парламентською більшістю прийнято Декларацію про загальні засади державної політики в Україні стосовно сім'ї та жінок, передає кореспондент ДІНАУ. Прийнятий документ закріплює пріоритетні напрями відносин між державою та сім'єю як найважливішою ланкою суспільства, зміцнює та посилює роль жінки в політичному, економічному, соціальному і культурному житті суспільства. Декларація сприятиме створенню умов для якнайповнішого розкриття інтелектуальних, творчих та духовних можливостей жінки.

! У номер

Прийде Кобзар до Ужгорода

9 березня в Ужгороді на Народній площі відбудеться відкриття пам'ятника Тарасові Шевченку. Очікується прибуття праправнучки Кобзаря пані Красицької, віце-прем'єр-міністра України Валерія Смолія, голови ОУН, останнього президента УНР в екзилі Миколи Плав'юка, голови Спілки письменників України Юрія Мушкетика.

Місце страйку змінити не можна

Президія ЦК профспілки працівників вугільної промисловості України на своєму засіданні в Донецьку прийняла рішення поновити 18 березня загальноукраїнську акцію протесту. Цього дня всі підприємства галузі припинять відвантаження продукції споживачам. Водночас шахтарі пікетуватимуть будинки обласних держадміністрацій, міських рад та холдингових компаній. Вимоги залишаються незмінними — вчасна виплата зарплати. Якщо одноденна акція не дасть результатів, гірники готові до безстрокового страйку.

Абетка життя

Вийшла в світ щоквартальна газета гімназії Національного педагогічного університету імені М. Драгоманова «Драгоманівка». Чому її так названо? «Драгоманівка» — це зреформована М. Драгомановим українська абетка. Вчений уживав її у своїх листах і виданнях від 1876 року і до кінця життя. І хоча ця абетка не прижилася, показово, що видатний громадський діяч XIX століття обґрунтував її появу.

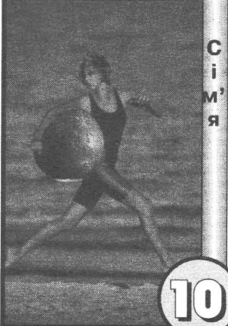
Келих вина з троянд краси

Подобається комусь чи ні, вітає хтось чи, навпаки, гнівається, а вже вдев'яте в нашій країні обирається найгарніша і найчарівніша «королева краси». І якщо в Льодовому палаці Дніпропетровська на фінал національного конкурсу «Міс Україна-99» зібралося не менш як п'ять тисяч уболівальників бентежно-загадкового дійства, це комусь, мабуть, потрібно. І краще, щоб наші неперевершені красуні брали участь у таких шоу, ніж виходили на панель чи поповнювали притулки розпусти по «найпринадніших» закутках планети.

(Закінчення на 13-й стор.).

Поговоримо про дрібниці. Віршами

Сім'я

10

***1649 р.** У Переяславі на переговорах з польськими комісарами Б. Хмельницький заявив про прагнення звільнити Україну від польського гніту.*

***1874 р.** У Києві народився філософ М. Бердяєв.*

***1918 р.** Малою Радою схвалено Закон про адміністративно-державний устрій УНР. Скасовано поділ на губернії та повіти і визначено поділ України на 32 землі.*

***1946 р.** Франція визнала В'єтнам вільною державою у складі Індокитайської федерації.*

6.03

Шахтарі хочуть одержувати зарплату вчасно

У номер

Київ

Доповнити програми

Голова Верховної Ради України Олександр Ткаченко не виключає, що економічну програму «Національне відродження України», яка розробляється з ініціативи депутатів, та урядову програму розвитку «Україна-2010» можуть об'єднати.

Виступаючи на конференції «Поглиблення ринкових реформ і стратегія економічного розвитку України» в Пущі-Озерній під Києвом, глава українського парламенту заявив, що дві програми можуть доповнити одна одну, а змагання лише відшліфовує навички.

Парламентська хроніка

Шахтарів підтримали

Вечірнє засідання
4 березня

Півтора мільярда гривень Верховна Рада доручила відшукати уряду для поліпшення ситуації у вугільній галузі. Окрім того, уряду, Міністерству вугільної промисловості доручено розробити низку заходів, аби провести взаємозаліки заборгованості між гірниками, енергетиками, металургами і машинобудівниками. Однак деякі пропозиції, в тому числі щодо відставки уряду або міністра вугільної промисловості, підтримки в залі не знайшли.

Як зазначив у заключному слові міністр вугільної промисловості Сергій Тулуб, кожна друга українська шахта експлуатується вже понад 50 років, з 211 шахт за післявоєнні роки реконструйовано лише третину. Водночас він підкреслив: до 1995 року за 20 років було закрито 137 шахт, а за три наступні — лише 12.

На вечірньому засіданні народні обранці ратифікували низку міжнародних угод про надання нашій державі фінансової допомоги.

Володимир КОРОЛЮК.

Вибір долі держави

Ранкове і денне засідання
5 березня

Нагадаю: Закон «Про вибори Президента України» Верховна Рада розглядала і прийняла 15 січня. Однак Л. Кучма його не підписав (наклав вето) і зробив низку зауважень. Їх на сесії озвучив його постійний представник у Верховній Раді Роман Безсмертний.

У співдоповіді член профільного комітету Георгій Пономаренко рішуче відкинув закиди Президента про порушення в обговорюваному законі чинного законодавства. Десь із половиною зауважень комітет визнав за можливе погодитися.

Під час постатейного розгляду зауважень депутати подолали вето Президента на окремі статті закону. Більшістю у 313 голосів Закон «Про вибори Президента України» прийнято в цілому. Він матиме, безперечно, важливе значення. Бо за нинішніх обставин вибори Президента будуть і вибором долі України.

Розглянуто проект закону про охорону дитинства в Україні. Сесія прийняла проект Декларації про загальні засади державної політики стосовно сім'ї та жінок. Прийнято також проект постанови про вилучення і надання земельних ділянок для несільськогосподарських потреб та попереднє погодження місць розташування об'єктів.

Іван ДИМИТРЕНКО.

Фотофакт

У Києві 60 років тому в парку навпроти університету відкрито пам'ятник Тарасу Шевченку.

Фото Сергія КОВАЛЬЧУКА.

Берегиням роду нашого безсмертного

ВІТАННЯ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ З МІЖНАРОДНИМ ЖІНОЧИМ ДНЕМ 8 БЕРЕЗНЯ

Дорогі наші жінки — матері і бабусі, дружини і доньки, сестри і подруги, кохані!

Прийміть мої найщиріші вітання у Міжнародний жіночий день.

8 Березня — це день чоловічої солідарності, день нашого покаяння, глибокої шани і безмежної вдячності вам — найріднішим, найчарівнішим, наймудрішим і найніжнішим.

Усі ми з'являємося на світ з волі Всевишнього і Жінки. Жінка - це храм любові і добра, запорука миру і злагоди, надійний заслін на шляху негараздів і непримиренних несподіванок.

Ми переживаємо нині складні часи. Тим вищої оцінки заслуговує ваш життєвий подвиг, у якому сплавляються воєдино мужність, терпіння та витримка, трудова та громадянська активність, велика й не завжди вдячна праця в сім'ї та домашньому господарстві.

До особливих заслуг жіноцтва я відношу його благотворний вплив на відродження духовності нашого народу, збереження кращих рис та якостей національного характеру, порозуміння між людьми.

Бажаю вам, дорогі жінки, щастя, радості, тепла та уваги рідних і близьких. Хай будуть святковими ваші будні. Хай завжди у ваших душах квітне сад.

Енергії, завзяття й оптимізму в будівництві нового життя, нової України, в якій краще жилося б нам, нашим дітям і онукам.

Президент України Л. КУЧМА.

ВІТАННЯ УКРАЇНСЬКИМ ЖІНКАМ З 8 БЕРЕЗНЯ

(Початок на 1-й стор.).

Довірливі, люблячі, жертовні, ви давно вже відстояли право на освіту, вибір професії, самостійне порядкування своєю долею.

Жінка-мати, жінка-дружина, берегиня роду нашого безсмертного відзначена сильним характером, витривалістю, життєвою мудрістю, дипломатичним хистом, тактом, справедливістю, милосердям.

Українські жінки ще за княжих та козацьких часів, коли чоловіки йшли воювати, залишалися повноправними і розумними правительками у своїх малих чи великих господарствах, волостях і володіннях, і навіть у державі, а за потреби ставали зі зброєю в руках боронити від ворога оселю, свій оберіг, свою землю.

Яке джерело живить вас чистою і цілющою водою, що дає вам сили на героїзм? Героїзм перед обличчям смерті на полі бою і героїзм буднів, де ви відзначаєтеся небувалою витримкою від сивої давнини до сьогодення у будові родинного вогнища та державного Храму.

В історії України жінки часто виказували більше державницької зрілості, ніж чоловіки. Жіноча доброта, лагідність, розсудливість врівноважували чоловічу войовничу силу і гарячковість.

Наділені від природи вродою й тендітністю, практичним розумом і далекоглядністю, ви не раз ставали у пригоді там, де, може, і чоловікам забракло сили й терпіння.

Шляхетні й інтелігентні, прості й працьовиті, **ви ніколи не сиділи склавши руки, не очікували жарптиць і чародійників, натомість натхненно, до самозабуття і навіть самозречення працювали, захищали, творили, виховували.**

В історію української державності вписано чимало жертовних подвигів українського жіноцтва. **Ви, наші сучасниці,** вчора, сьогодні й завтра — теж **творите свою історію.** Вона не тільки в державотворчому процесі й національному усвідомленні.

Ця історія в щоденних справах, у мистецьких, творчих, наукових досягненнях. Вона у ваших дітях і ваших мріях. **Вона у самому житті** — такому неповторному і непередбачуваному.

Хоч би куди кидала нас, чоловіків, доля, ви завжди поряд. У завірюхах лихоліть ви втримуєте кермо не тільки свого родинного човна, а й корабля народу. **Впевнений,** що ваші ніжні й тендітні руки **також допоможуть виправити курс нашого корабля, вивести його на чисті води надії, на краще завтра для майбутніх поколінь.**

Любі наші жінки!

Від усього серця бажаю вам нев'янучої краси, міцного здоров'я, великого щастя, щирого кохання.

Хай перші весняні промені принесуть вам і вашій родині сонячне тепло, добробут, надію на оновлення життя.

Надихайте нас і надалі на нові звершення і сильні почуття.

Радості вам і усмішок, гарного святкового настрою.

Голова Верховної Ради України Олександр ТКАЧЕНКО.

Єдина у чоловічому світі

Жінка в політиці — перевага чи примха?

Тридцять шість жінок, штурмуючи неженочий політичний Олімп, вибороли місце в українському парламенті. Наш кореспондент звернувся з трьома запитаннями до: найстаршої та наймолодшої з них, єдиної жінки-голови фракції та голови комітету, єдиної (поки що), котра вже заявила про бажання змагатися за президентство.

— Це чоловічий парламент? — У чому складність, а в чому перевага жінок-депутатів? — Чи завжди вистачає часу на домашнє господарство?

Ярослава СТЕЦЬКО:

— Наш парламент справді чоловічий. Закони укладали мужчини, виборчу кампанію організували мужчини і взагалі українську політичну думку формували мужчини. Тому поки що українська жінка не могла вийти і показати, що вона не менше за чоловіків уміє і журиться за долю свого народу і держави.

На домашні справи не вистачає часу. Я не думаю про закупи, прання, прасування, варіння. Користуюся тим, що мешкаю з родиною, і цим займається вона. А я можу сповна віддатися роботі.

Наталя ЖЕЖУК:

— Не можу сказати, що український парламент — суто чоловічий. Жінки є, їх мало, але це величезний потенціал, яскраві особистості, такі, як Катерина Семенівна Самойлик. Є жінки, які впливають не лише на чоловіків, а взагалі на політичну ситуацію в країні.

Жінці-депутатові важче, але добре, що ти — жінка. Люди по-різному ставляться до цього. В одній ситуації легше чоловікам, в іншій — жінкам.

Я не завжди встигаю впоратися з домашніми справами, але насамперед для мене — це державні справи. Бо народ вибрав мене, надилив повноваженнями. А взагалі поки що встигаю все: і студентка, і депутат, і член бюро ЦК ЛКСМУ.

Валентина ГОШОВСЬКА:

— І з суто статистичного, і з фактичного підходу наш парламент — чоловічий. Адже коли приймали закон про вибори депутатів, побоялися ввести квоту для жінок, як, скажімо, у скандинавських країнах: не менш як 40%. При складанні партійних списків жінки також були у «хвості».

Кожна жінка володіє інтуїцією і хоче запобігти тому, що призводить до конфліктів. Очевидно, десь глибоко, генетично у кожній сидить Кассандра. Вона відчуває, де може бути той «троянський кінь». У цьому і складність бути жінкою-депутатом: її сумніви і прагнення щось поправити не збігаються з намірами чоловіків, які дивляться на жінок у Верховній Раді як на екзотику. Не думаю, що є якісь переваги для жінки в парламенті.

Домашні турботи не багато відволікають. У мене вже дорослий син, із з дитинства самостійний. І він, і чоловік можуть самі собі приготувати їжу, стежити за собою.

Юлія ТИМОШЕНКО:

— Я визнаю поділ за статевими ознаками лише у спорті, сексі та медицині. Мої опоненти принципово стараються зіграти на тому, що, мовляв, жінці не можна довірити серйозну справу. Але від тих, хто працює разом зі мною, ніколи не відчувала ставлення до мене лише як до жінки. Відчуваю, що політика практично повністю поглинула мене.

Справді, жінок у нашому парламенті вкрай мало. Але біда не в тім, що в політиці мало жінок, а в тім, що нема політиків-чоловіків.

Моя сім'я — це чоловік, дочка, мама. Мама взяла на себе все господарство, але я ніколи не відмовляю чоловікові в тому, щоб іноді приготувати йому їжу. Чи подарувати йому насолоду, влаштувавши разом сніданок чи вечерю.

Наталя ВІТРЕНКО:

— Керівництво парламенту чоловіче, керівники фракцій, окрім однієї, теж. Жінок представлено дуже мало, хоча вони становлять 54 відсотки українського населення. І прийоми, і дискусії в парламенті — чоловічі, жорсткі, образливі, без поваги до жінки як до особистості.

Складність бути жінкою-депутатом у тому, що вона має зранку встати і причепурити не лише себе, а й дітей, чоловіка. А перевага — жінка через свою тактовність і приязність може вирівнювати гострі кути. Хоча може й вирівнювати тупі.

На кухню завжди не вистачає часу. 24 години на добу — дуже мало.

Розпитувала Юліана ШЕВЧУК.

P. S. Більшість опитаних депутатів-чоловіків казали, що не уявляють (і не лише весною) свого життя без жінок. Що поважають як особистостей, парламентських лідерок. Однак не воліли, щоб ними були їхні дружини.

Жінок у нашому парламенті вкрай мало

Для англійців — Шекспір, для нас — Шевченко

9 березня — 185 років з дня народження Тараса Шевченка

У 1844 році, 155 років тому, Тарас Шевченко видав альбом офортів під назвою «Живописная Украина». Художник-патріот задумав представити Європі свою Батьківщину з її самобутньою історією, культурою і побутом. Пояснювальні тексти під офортами було вигравірувано французькою мовою. «История Южной России изумляет каждого своими происшествиями и полусказочными героями, народ удивительно оригинален, земля прекрасная. И все это до сих пор никем не представлено пред очи образованного мира, тогда как Малороссия давно имела своих и композиторов, и живописцев, и поэтов», — писав Тарас Шевченко в листі до Чернігівського цивільного губернатора Павла Гессе. З того часу минуло півтора століття. Для України вони були роками колоніальної неволі — спочатку у складі Російської імперії, пізніше — Союзі РСР. Накладене табу на право знати правду про самого себе і на державну самостійність українського народу призвело Україну до політичної та культурної ізоляції. І практично сьогодні нам (тільки вже по великому державному рахунку) треба робити те, що почав колись Шевченко — представляти світові нашу Батьківщину. Кожен народ має своїх духовних велетнів, які є провідниками в їхній національний самобутній світ. Для італійців — Данте, росіян — Пушкін, поляків —Міцкевич, угорців — Петефі, англійців — Шекспір... Історія розпорядилася так, що для нас, українців, таким символом є Тарас Шевченко. Пізнаючи Шевченка, людство пізнає Україну. Утвердження України у світі через Шевченка — це переклади і видання його поетичної та малярської спадщини, а ще виставки, наукові конференції, пам'ятники, шевченківські місця. І от про останні мені, музейному працівникові, і хочеться повести мову. Конкретно — про шевченківські місця поза Україною.

У липні минулого року в газеті «Голос України» було надруковано статтю Ігоря Корнилова і Василя Степаненка «Пам'ятає берег Аралу поетові кроки, або Кому заважав шкільний музей Тараса Шевченка?». Йшлося в ній про велику подвижницьку працю вчительки Людмили Сапожникової з вшанування пам'яті Тараса Шевченка в Приараллі.

Український поет і художник, засланий в солдати із забороною писати і малювати, вперше ступив на казахську землю навесні 1848 року як учасник експедиції з вивчення Аральського моря. Півтора року мандрівного життя Тараса Шевченка були переповнені враженнями від зустрічей із незвичайною та своєрідною природою, зустрічами і спілкуваннями з казахами-кочівниками, спостереженнями за їхнім життям і побутом. Під казахським небом написані поеми «Царі», «Титарівна», «Сотник», «Марина»; знайомі нам з дитинства «І виріс я на чужині», «Якби ви знали, паничі», «І золотої й дорогої» і ще більш як 60 поезій, в яких переплелися туга за Україною і вболівання за долю свого народу.

Поетом також оспівана земля казахська, куди добралася російська завойовницька сила:

Од споконвіку і донині
Ховалась од людей пустиня,
А ми таки її найшли.
Уже й твердині поробили,
Затого будуть і могили,
Всього наробимо колись!
О доле моя! Моя країно!
Коли я вирвусь з цієї пустині?

А малюнки Шевченка-художника переносять нас у ті часи, коли ще повноводне було Аральське море: острови Кугарал, Барса-Кель-мес, Косарал, Ніколая, затоки, побережжя, — загалом понад 170 Шевченкових малюнків зберігають історію цього краю.

Більш як десять років вчителька з міста Аральська разом з учнями організовувала пошукові експедиції цими шевченківськими місцями, до яких прилучалися наукові працівники шевченківських музеїв Києва та Канева. Було зібрано численні експонати, і в Аральську, у середній школі № 14, відкрито музей Тараса Шевченка. Для цього регіону Казахстану він був шевченківським культурно-освітнім центром, де можна було побачити цікаві матеріали і почути розповіді екскурсоводів про перебування Шевченка в цих місцях. В 1988 році в Приараллі пройшло велике свято «Шевченківський травень», на якому вперше побували гості з України.

Сьогодні музею Тараса Шевченка в Аральську немає. Життєві обставини змусили Людмилу Сапожникову залишити це місто, тепер вона живе в Кзил-Орді.

У заголовку вишезгадуваної статті автори поставили запитання: «Кому заважав шкільний музей Тараса Шевченка?» Відповіли однозначно: нікому. Йому просто була потрібна наша допомога і підтримка. Невже Україні байдужа доля святих місць, окроплених слізьми її найбільшого поета, її речника, генія і пророка?

А в Казахстані це не тільки Приаралля, оскільки Шевченкові ще довелося майже сім років прослужити солдатом в Новопетровському укріпленні на Мангишлаці (Західний Казахстан). Тепер тут місто Форт Шевченка. В 1932 році у цьому місті був відкритий музей Шевченка, який має державний статус. Експозиція музею розміщена в меморіальному будинку. Тут жив із сім'єю комендант Новопетровського укріплення Іраклій Усков, з яким українського засланця єднала щира і тепла дружба. Вони разом започаткували парк, в зеленій оазі якого серед пустелі й розташовано музей. А ще на цьому клаптику землі стоїть Шевченкова землянка, кам'яний стіл і лави, криниця, чигир. Вже на початку 80-х музейна експозиція, яка прослужила понад 20 років, застаріла і стала непридатною для огляду. Наші казахські колеги почали звертатися до нашого музею по допомогу. Але ми могли надати їм тільки науково-методичну допомогу. Потрібні були кошти. І казахи сподівалися, що Україна не залишиться байдужою до долі цих шевченківських святинь. На жаль, на подолання цієї байдужості й нерозуміння державної ваги цієї справи (мовляв, а чому ми повинні казахам робити музей Шевченка (?) пішли роки.

Нарешті в серпні 1996 року з'явилася постанова Кабінету міністрів України та відповідно наказ Міністерства культури і мистецтв України про побудову нової експозиції музею Т. Г. Шевченка у м. Форт Шевченка в Казахстані. Того самого року було виділено кошти для транспортування до Форту Шевченка пам'ятника Тараса Шевченка роботи Володимира Чепелика. Пам'ятник подаровано місту від України під час святкування його 150-ліття. На тому великому святі нам, маленькій делегації з України, було гірко і сумно. Посол України в Казахстані стояв на трибуні, не знаючи, що в парку біля музею вже є доставлений пам'ятник. А від України місту, яке носить ім'я нашого Шевченка, не було навіть вітальної телеграми. До речі, розповідали нам казахи, що коли розпочалася «кампанія» перейменувань і виникла ідея повернути місту стару назву, то жоден мешканець Форту Шевченка не проголосував «за». Запам'ятався молодий чоловік, який підійшов до нас і, знайомлячись, сказав: «Мене звати Тарас. Я народився в 1957 році, коли у нас святкували 100-річчя визволення Шевченка з солдатчини і він залишив Новопетровське укріплення. І мене назвали так, як Шевченка».

Там, на казахській землі, по-справжньому вражає народна пам'ять про нашого Кобзаря, про нього знають тут всі — від школяра до аксакала. Офіційне «дружба народів» це більшою мірою для масштабних Днів україно-казахської культури, які час від часу проходять в Алмааті, за тисячі кілометрів від Шевченківського Приаралля і Мангишлаку. А за покликом серця, щоб вклонитися землі, на якій жив, страждав і творив Шевченко, приїздять за власні гроші такі, як український художник Данило Бідношей (нині покійний), який подарував музею на Мангишлаці цілу колекцію живописних робіт шевченківських місць. Правда, привозять туди іноді й високих гостей з України, які дуже багато обіцяють.

Вже в 90-х роках, відчувши байдужість українських чиновників до долі музею Шевченка, місцева влада Мангишлаку вирішила будувати там зовсім іншу експозицію. На щастя, в останній момент з'явився урядовий документ про те, що Україна сама побудує шевченківський музей, який було відкрито 17 жовтня 1997 року. І сьогодні казахи з гордістю показують оновлену пам'ятку української і казахської культури, представляючи її експозицію як подарунок України Казахстану.

Повертаючись до історії із закриттям шевченківського музею в Аральську, розумієш, що у нього могло б бути майбутнє. Якби хоча б маленька підтримка з української сторони.

Ми не повинні і не маємо права бути байдужими до долі музеїв Шевченка поза Україною. В Росії їх на сьогодні три. В Орську і Оренбурзі відкриті завдяки ентузіазмові відомого шевченкознавця Леоніда Большакова. Меморіальний музей Шевченка в Петербурзі при Академії мистецтв — його також хотіли у свій час закрити, але, на щастя, там, у Петербурзі, живе ще один шевченкознавець Петро Жур, який вболіває за цю справу.

По суті, вшанування Шевченка поза Україною — його музеї — тримаються на конкретних людях. Але люди не вічні. Що стане з цими музеями? Яке у них майбутнє?

Кілька років тому з'явився музей Шевченка у місті Муйнак (Узбекистан, південна частина Аральського моря). Якою буде його доля? Україна байдуже споглядає довгий шлях до відкриття музею Шевченка у Вільнюсі. Був час, коли міська влада Астрахані та Нижнього Новгорода були не проти відкриття шевченківських експозицій (в Астрахані немає навіть меморіальної дошки). І якщо за радянської влади такі справи робили для підтвердження оптимізму «сім'ї вольної, нової», то сьогодні вистачає проблем у кожній національній культурі.

Настав час по-новому поглянути на проблеми шевченківських музеїв за межами України, розуміючи, що життєдіяльність їх може зробити тільки цілеспрямована державна політика. Бо для утвердження України у світі потрібна не тільки сила економічна, але і сила духовна. А наша національна ідея була, є і буде немислимою без Шевченка. І сьогодні завдяки шевченківським місцям далеко за межами України люди через цей унікальний предметний світ усвідомлюють наше буття. Без сумніву, що споглядаючи, в якому вони стані, як оберігаються, складається враження про ставлення українців до святинь.

У дні Шевченкового ювілею з високих державних трибун знову почуємо, як ми любимо і шануємо Шевченка. Така собі софістика. Щоб це стало істиною, потрібні конкретні справи.

Марія КОРНІЙЧУК,
завідувачка відділу Київського державного музею Тараса Шевченка.

Звернення конференції трудового колективу Запорізького заводу феросплавів до Президента України Кучми Л. Д.

Вельмишановний Леоніде Даниловичу!

Трудовий колектив Запорізького заводу феросплавів звертається до Вас у зв'язку з незаконними діями Фонду державного майна України щодо передавання управління державним пакетом акцій підприємства до приватних рук.

Ми пам'ятаємо Ваш приїзд на Запорізький завод феросплавів у грудні 1997 року і всіма силами намагаємося виправдати Ваше визначення нашого підприємства як «острівця стабільності». В надзвичайно складних умовах 1998 року, попри перебої у постачанні марганцевою рудою, засилля комерсантів-енерготрейдерів, спроби обезглавити правління заводу, нам вдалося за підтримки обласної держадміністрації утримати обсяги виробництва (102% до рівня 1997 р.), освоїти нові технологічні процеси, продовжувати реконструкцію виробництва. За вклад у розвиток електрометалургійного марганцевого комплексу України групу працівників заводу удостоєно Державної премії у галузі науки та техніки за 1998 рік.

Ефективна робота заводу, відкритий діалог профспілкового комітету з правлінням дають змогу забезпечувати вчасну виплату заробітної плати та всі визначені колективним договором соціальні блага, поліпшувати умови праці. Ми відкрито дивимося у вічі людям, бо завод не має заборгованості перед бюджетом і Пенсійним фондом, забезпечуються всі екологічні норми виробництва та виконуються прогресивні природоохоронні заходи.

1998 рік міг стати для нас визначальним у приватизації — на конкурси виставлялося 49% акцій Запорізького заводу феросплавів. Але спроби попереднього керівництва Фонду держмайна провести конкурси спішно, без залучення фахівців заводу, таємно від широкої громадськості та реальних інвесторів призвели до участі в них підставних фірм, які так і не розкрили своїх господарів. Обіцяні переможцями мільярдні інвестиції не було підкріплено гарантіями платоспроможності, і вони зводилися до монополізації поставок сировини та електроенергії. Під тиском Генеральної прокуратури і Вищого Арбітражного суду України продані незаконним шляхом акції поновлено в державній власності, проте відповідного висновку не зроблено. План приватизації Запорізького заводу феросплавів, як і раніше, передбачає продаж контрольного пакета на так званих «некомерційних» конкурсах і при недолугому законодавстві залишається загроза продажу заводу за методиками Фонду держмайна, які не роблять різниці між реальними інвестиціями і пустими обіцянками.

Нам відоме становище наших колег на Стахановському та Побузькому феросплавних заводах, на яких приватизацію з використанням некомерційних конкурсів уже завершено і які, маючи новіші основні фонди та не зазнаючи істотних витрат на їх реконструкцію, мають проблеми з виплатою заробітної плати і забезпеченням інших соціальних гарантій.

Але трудовий колектив добре розуміє, що й без завершення приватизації така сама доля чекає на нас після виконання незаконної, без проведення конкурсів та інших обов'язкових процедур, передавання Фондом державного майна функцій з управління державним пакетом акцій заводу Українському кредитному банкові. Цей банк ніколи не мав відносин ні із Запорізьким заводом феросплавів, ні з феросплавною промисловістю взагалі, і вже одержав таким чином в управління низку державних енергорозподільних компаній. То що реально пропонують нам структури, які представляють інтереси Українського кредитного банку? Це лише термінове проведення зборів акціонерів з порядком денним, що передбачає зміну призначеного раніше державою складу органів управління та контролю акціонерного товариства — спостережної ради, ревізійної комісії, правління.

Ми знаємо, що передавання заводу в управління ЗАТ «Український кредитний банк» призведе до призначення в керівні органи підприємства людей, чиї інтереси далекі і від інтересів працівників та акціонерів заводу, і держави загалом. Усього двох-трьох місяців буде достатньо, щоб завод залишився без обігових коштів, перейшов на схему роботи з давальницькою сировиною і різко скоротив бюджетні відрахування, щоб були штучно створені борги заводу перед певними недержавними фірмами. Після того, як завод стане заручником тіньових структур, інтерес до участі в його приватизації з боку серйозних інвесторів просто зникне, і оформлення продажу підприємства за мізерну суму в потрібні руки стане логічним завершенням необоротного процесу.

То невже наш завод зі славною 65-річною історією не заслуговує кращої долі? Верховна Рада минулого скликання так і не виконала своєї Постанови № 63/98-ВР від 03.02.98 р. щодо зупинення приватизації Запорізького заводу феросплавів та проведення відповідного розслідування. А за цей час «дивна» приватизація заводу переходить у не менш потворну форму — приватне управління державними корпоративними правами.

Просимо Вас зупинити приватизацію Запорізького заводу феросплавів і скасувати рішення про передавання управління державним пакетом акцій підприємства комерційним структурам до прийняття законодавства, що забезпечує довгочасні державні, загальнонародні інтереси. Ми переконані, що реальним захистом від таких нападок на цей час буде закріплення управління держпакетом акцій нашого заводу за Запорізькою обласною державною адміністрацією.

Віримо у Вашу політичну мудрість і сподіваємося, що Ви відвернете крах Запорізького заводу феросплавів.

За дорученням конференції трудового колективу ВАТ «Запорізький завод феросплавів» голова конференції

Ю. СПИРИДОНОВ.

18 лютого 1999 р., м. Запоріжжя.

Переговори про підписання «великого договору»

Фото Сергія КОВАЛЬЧУКА.

ЛІДЕР.

Доля цієї цілісної політичної постаті — під перехресним прицілом політиків, політологів, журналістів. Кожен його крок вимірюють, кожне слово зважують десятки разів, перевіряють під мікроскопом. Оце і є вимір впливу політика.

Історія розсудить, розставить по місцях

У 1992 році Олександр Ткаченко обіймав посаду державного міністра з питань агропромислового комплексу і серйозно посперечався з прем'єром Вітольдом Фокіним з приводу одного проекту. Бо вважав: кошти викидаються на вітер.

Виступав і проти розукрупнення господарств, бо знався на ефективності інтенсивних технологій, великотоварного сільськогосподарського виробництва і вважав, що реформи на селі мають бути поступовішими. За це, пам'ятається, йому було сказано, що він зробить послугу Україні, якщо залишить цю посаду. Патетика, оплески – і його «пішли». На хвилі «прогресу».

За великим рахунком, «пішли» за мовчазної згоди тих, хто свого часу скористався його авторитетом і підтримкою.

Людина, котра звикла до ущільненого режиму роботи, втратила її. Це був час для осмислення. Олександр Ткаченко не розчинився в образах. Він згрупувався, включивши весь свій потенціал.

І повернувся у велику політику. У 1994 році його обрали народним депутатом, а згодом і першим заступником Голови Верховної Ради.

Цей вибір не був випадковий. Бо, як кажуть, за битого двох небитих дають. А ще, мабуть, важило й те, що Олександр Ткаченко неодноразово демонстрував послідовність у вчинках. І на відміну від інших не обливав брудом своїх опонентів. Ображався — так, але ніколи не шукав компромату на інших і не використовував його у боротьбі з ними. Вважав: «історія все розсудить і поставить на свої місця».

Власне, і торік він став Головою Верховної Ради завдяки своєму рідкісному вмінню знайти компроміс, згрупуватися, а не розчинитися у повсякденній метушні.

Усі пам'ятають його тепер уже крилате «не перша особа в державі, але й не друга». З точки зору поділу влад — це справді так: є законодавча, виконавча, судова влади... А Ткаченко як голова парламенту очолює одну з них. Він правий по суті. І робить справді все для того, щоб добитися співпраці вищого законодавчого органу і виконавчої гілки влади, щоб парламент мав більшість, щоб він приймав закони, а «не займався балаканиною».

Нині Президент, Голова Верховної Ради і Прем'єр-міністр узгоджують, наскільки це можливо, свої кроки і дії. Разом Леонід Кучма і Олександр Ткаченко співголовують у Раді регіонів.

Ще одним яскравим прикладом уміння наводити мости може стати ратифікація Держдумою і Радою Федерації Росії великого україно-російського Договору про дружбу і співробітництво. Це була складна й дуже відповідальна праця політика. Хоч би як там було, а саме завдяки вмінню «роззброїти» амбітного сусіда Україна вперше з 1654 року «застовбила» свої нинішні кордони і перестала бути, так би мовити, одним із «сіамських близнюків».

На відміну від багатьох політиків, як, до речі, і підприємців, він добре знає, що робить.

Для нього, аграрника по життю, давно відомо: ламати — легко, будувати — важко. Адже свій трудовий шлях Олександр Ткаченко розпочав ще за часів хрущовських реформ на селі, він добре пам'ятає і «галочки» замість грошей, і нищення підсобних господарств селян, і обкладання податком фруктових дерев... Тому й намагався, коли очолив АПК, поєднати приватний інтерес з можливостями колективних сільськогосподарських підприємств і йшов на експерименти, які могли коштувати Олександру Ткаченку керівного крісла.

Як зауважив якось екс-прем'єр **Віталій Масол:**

— Ми не хотіли бездумної ломки. Нове треба запроваджувати вельми обережно, не руйнуючи того, що дає конкретні результати сьогодні.

Задум Олександра Ткаченка у ті часи полягав у поступовому перетворенні майже одержавлених колгоспів у своєрідні потужні сільськогосподарські кооперативи, здатні за ціною і якістю продукції конкурувати із західним товаровиробником.

... Чорнобілий політичний портрет Олександра Ткаченка не відобразить суті цієї особи. Це — постать доволі непересічна, багатогранна і різнобарвна. І недооцінювати Олександра Ткаченка як політика не варто. Недаремно перші два президенти незалежної України обійняли свої посади за його підтримки.

Штрихи до портрета

Крайній правий

— Олександр був наймешим, третім братом у сім'ї, і всі ми його з дитинства дуже любили. За веселу вдачу, непосидючість, доброту, допитливість, — каже про молодшого брата сивочолий, розважливо-спокійний **Анатолій Миколайович Ткаченко**, нинішній заступник голови Черкаської облдержадміністрації. — Пам'ятаю, як настав кінець чотирирічної окупації, і ми з Валентином пішли до школи. Шура дуже переживав, що він не школяр і залишається вдома. Не раз, приспавши недремну опіку бабусі, він прибігав до школи, тихенько заходив до мого класу і, благально дивлячись на вчительку, сідав з краєчку парти. Учителька на нього не сварилася, а, ховаючи посмішку, давала йому аркушик паперу, олівець, і він сидів на уроці, виводив каракулі і був безмежно щасливий...

А потім повернувся з фронту наш батько. Він був танкістом. Поранений, контужений, схудлий. Ми його не впізнали.

Сім'я Ткаченків: мати — Євфросинія Афанасіївна, Олександр Миколайович, брат Анатолій і сестра Світлана

Фото Володимира ЧИРКА.

Стояли біля бабусі і соромилися підійти, обняти. А ще — не знали, чого так голосно плачуть мама і бабуся. Батько повернувся додому живий, а вони плакали, ніби він загинув...

У п'ятдесятому в нас з'явилася сестричка, Світлана. Ми росли, вчилися, нам завжди хотілося їсти. Та крім картоплі й затірки, мати нічого не могла нам дати. Батько на всю сім'ю одержував у МТС щомісяця лише один пуд пшениці. Інколи приносив макуху, і ми порівну ділили між братами ті «солодощі».

Були в нас і розваги. Взимку ганяли на одному ковзані «шайбу», влітку — у футбол. У всіх цих змаганнях незмінно верховодив Шура. Він був надзвичайно азартним і вмілим спортсменом. Невисокий на зріст, але дуже рухливий, кмітливий, меткий, він завжди грав у нападі, був душею команди. У матері десь і досі зберігається його червона футболка під номером дванадцять. Його, «вибухового» форварда, крайнього правого, знала вся Шпола.

Державна голова

— Він ще з сьомого класу упросився у батька на жнива, — пригадувала мати **Євфросинія Афанасіївна Ткаченко.** — І мене вблагав відпустити його в сусіднє село. Минає день, два, тиждень, а Шури й духу немає додому. У мене тоді серце похололо: «Чи в тебе душі немає — куди ти заневолив дитину? — питаю чоловіка. — Вези мене швидше і покажи, що він робить...» Приїхали. Дивлюсь, у полі, на комбайні, сидить мій син, чорний весь, як сажа, самі очі та зуби блищать. Я в слізоньки: «Вертайся, кажу, синочку, додому... Ти ще дитина і встигнеш наробитися за свій вік...» Він і слухати не хоче: «Мамо, не переживай, я тут не голодний, віджнивуємося — буду вдома...» Так я й поїхала сама. А Шура відтоді кожні літні канікули пропадав у батька, в МТС. Навчився і трактор, і машину, і комбайна водити. Як зароблять, було, з батьком на жнивах пшениці — аж горище

Про полуницю, що вилізла боком

Іван Мозговий, голова Української селянської спілки:

— У Тернопільській області є унікальний куточок — Заліщицький район, де помідори достигають раніше, ніж на півдні. І от ми з Олександром Миколайовичем вирішили залучити селян до їх вирощування. Зібрали збори і домовилися: колгоспники вирощують томати і здають господарству, отримуючи за це гроші. І державі зиск, і селянам користь.

Цей досвід ми застосували ще раз — за часів президентства Михайла Горбачова. Там же, на Тернопільщині, у Кременецькому районі на багатьох присадибних ділянках вирощували полуниці. Ми з Олександром Миколайовичем порадилися і дозволили господарствам закуповувати у селян цю продукцію, допомогли придбати рефрижератори. І того року кременчани заготовили 2000 тонн полуниці — більше, ніж у цілому по Україні.

Найцікавіше, що ця полуниця особисто мені, як то кажуть, вилізла боком. Наступного року проходив всесоюзний з'їзд селян, і до доповіді Горбачова на ньому попросили дібрати приклад про передовий досвід господарювання. Я й написав про полуниці. Та обернулося тим, що Горбачов на з'їзді видав, мовляв, «Мозговий тут ходить і твердить, що його Україну затискають!». Я не стримався. Вийшов до трибуни... Після цього довелося розпрощатися з посадою секретаря ЦК.

Але недаремно мовиться: люди пізнаються на крутих поворотах. Ткаченко допоміг. І ми далі працювали разом. До речі, у 1988 році в Україні з нашої ініціативи з'явився і перший фермер. Умовили ми вдвох з Олександром Ткаченком нинішнього віце-президента нашої спілки Івана Галича не йти на роботу до райкому партії, а стати першопрохідцем на цій нелегкій ниві...

... А познайомилися з Олександром Миколайовичем ми вперше у 1980 році, коли я був обраний секретарем ЦК КПУ з питань сільського господарства. І разом з першим секретарем Київського обкому КПУ Володимиром Цибульком поїхали до Таращанського району, який очолював Олександр Ткаченко. Що насамперед вразило — поля. Пшениці стояли — аж гули. Олександр Миколайович добре знав кожне поле: який посіяно сорт, яку застосовано технологію. Побували і на фермах. І там — порядок.

Ось так розпочалося наше знайомство. Невдовзі він став інструктором ЦК, а згодом його направили в Тернопільську область. І я ще раз переконався, що ми не помилилися у виборі. В області почали запроваджувати інтенсивні технології у сільському господарстві, і незабаром показники роботи тернопільчан поліпшились.

Отож Олександр Ткаченко був рекомендований на посаду заступника голови Держагропрому. А оскільки голова водночас був заступником Голови Ради міністрів, то основне навантаження лягло на плечі Олександра Миколайовича.

Зазначу одразу. Саме в період, коли АПК очолював Олександр Ткаченко, наші трудівники ланів і ферм досягли найбільших успіхів. Бо робота грунтувалася не на гаслах. Ми розпочали розробку плану, за яким у 1990 році мали щороку отримувати 50—52 мільйони тонн зерна, 5 мільйонів тонн цукру.

Міністерство агропромислового комплексу враховувало все, в тому числі відмінність між областями, значна увага приділялася впровадженню сівозмін, інтенсивних технологій, нових перспективних сортів тощо. Сільські трудівники дослухалися до порад науковців, які розробили відповідні рекомендації для тих, хто практично реалізовував програму, видали книжку агронома. Це дало свої наслідки.

Тож я хочу привітати Олександра Ткаченка з 60-річчям і побажати йому здобутків на законодавчій ниві. Переконаний: ці роки — найкращі, найплідніші для творчої людини.

Ламати — легко,

ВІН ЗНАЄ, ЩО РОБИТЬ

від неї тріщить. Правда, згодом все збіжжя довелося продати, коли три сини і Микола Миколайович поїхали вчитися. Продала навіть свою одежину і залишилася в самій кофті, спідниці, пошитій з мішка і пофарбованій бузиною, та благенькій хустці...

— Комбайнувати Олександра вивчив Іван Рукавець з Лозоватки, великий трудяка і хлібороб, — і своє слово додав колишній емтеесівський водій, що гостював в оселі Ткаченків, **Феодосій Костянтинович Рудь**. — Він навчив хлопця розбирати і складати комбайна. І учень не забув тієї науки. Уже будучи великим начальником у Києві, він приїхав до Івана і подарував йому добротного костюма... І не тільки Рукавця він не забув. Така в нього щедра натура і совісна вдача — жодній людині не відмовить у допомозі. І слова свої на вітер не кидає. Якщо пообіцяв, значить буде зроблено. Хоч би що це йому важило. Оце справді мудра державна голова...

— Кажете, державна голова, — знову задумалася Євфросинія Афанасіївна. — А я дивлюся на нього по телевізору — йде по Москві з делегацією і без шапки. Видно, сніг такий валить, що мені наче в серце зашпори заходять, а він — простоволосий. «Ой, сину, — кажу до телевізора, — аби коло тебе була твоя мати, вона б тобі і шапку піднесла, і про здоров'я нагадала... А так нема кому побеспокоїтися, нема кому підказати...»

«Парле ву франсе?»

Після обіду у Євфросинії Афанасіївни (а вона нікого й ніколи не випустить з хати, щоб не пригостити) разом з **Жанною Кучеренко,** однокласницею Олександра Ткаченка, поїхали до вчительки французької мови їх «незвичайного» десятого класу.

Парасковія Дмитрівна Горбенко, жвава, енергійна жінка, зустріла радо, пригадала всіх випускників 1956 року і їхній випускний бал, вечерю на який готували у Ткаченків. Бо так було заведено... Через кожні п'ять років однокласники зустрічалися. І не була на заваді Олександрові влада — чи то агронома, а чи комсомольського ватажка, секретаря райкому партії, чи голови облвиконкому, міністра сільського господарства, народного депутата...

— Коли приїде до Шполи, — згадувала вчителька, —зустріне однокласників, педагогів — обов'язково поцікавиться, чи не потрібно якоїсь допомоги, розпитає про життя-буття. А до мене ще й пожартує: «Парле ву франсе?» («Чи говорите ви по-французьки?» — **Авт.**). А його синівське ставлення до матері... Недарма кажуть: якщо хочеш дізнатися про людину, дізнайся, як вона ставиться до своєї матері, до рідних. Це безпомилковий тест.

Студентський сонет

— То була наша незабутня юність — Білоцерківський сільськогосподарський інститут, — з легким сумом за далекими студентськими роками пригадувала **Лариса Митрофанівна Ткаченко**, кароока миловида дружина Олександра Миколайовича, коли ми вели бесіду у Шполі, в день народження матері Олександра Миколайовича.

— Мені тоді не було й сімнадцяти. А мої однокурсники, майбутні агрономи, були старші за мене на кілька років. Особливо серед них вирізнявся Сашко Ткаченко. У ньому я побачила серйозного, порядного, працелюбного хлопця, котрий уміє приймати самостійні рішення, відповідати за себе і за інших. А ще підкорила його велика доброта, щирість, щедрість. Він міг поділитися, віддати друзям усе, що в нього було. І завжди був вірним другом.

Ми з Сашею чотири роки дружили, а на останньому курсі одружилися й одержали призначення на роботу. Згодом у нас народилася донечка, Алла. Однак то вже було у Таращі, де ми почали працювати агрономами...

Архітектор

Зізнаємося, перед тим, як їхати в Таращу, попередили в райраді, що хочемо поговорити з тими, хто працював свого часу з Ткаченком. І уявіть — вони, вже не молоді люди, відгукнулися, прийшли. І у нас вийшла дуже цікава, навіть захоплююча розмова. **Колишні голови колгоспів, старійшини Таращанського району, Григорій Арсентійович Барченко, Степан Іларіонович Вовк, Микола Петрович Степченко, колишні керівник міжколгоспбуду Василь Іванович Матвієнко, головний лікар райлікарні Володимир Андрійович Мусієнко** не просто з ностальгією згадували роки піднесення району. Вони аналізували, порівнювали, розмірковували, що було першоосновою тих змін і успіхів.

— Він і сам зростав у нас на очах, — разом з усіма пригадував минулі роки **Василь Матвієнко. —** Ми з ним майже одночасно приїхали в район. Я — молодий будівельник, він — агроном. У 26 він став першим секретарем райкому комсомолу, через чотири роки — секретарем райкому партії по селу, через два — першим секретарем. Він знав людей і район, як свої п'ять пальців. У нього було стільки енергії, бажання працювати, будувати, переробляти, що він, як тоді казали, сам не спав і нікому не давав байдуже скніти... О четвертій він об'їжджав тваринницькі ферми (до речі, більшість доярок знав по імені та по батькові); о шостій ранку ми, будівельники, вже чекали його на планірку; о 10—11 вечора всі керівники району звітували Ткаченку по телефону, що зроблено за день.

Невпізнанно змінився і районний центр. Із занедбаного містечка він став розбудованим, впорядкованим, чепурним містом з морем троянд. Це також, казали таращанці, характерна риса Ткаченка. Усе, за що він брався будувати, реконструювати, мало бути не лише добротне, зручне для людей, а ще й красиве. Навіть на тваринницькі ферми «за ткаченківських часів» восени можна було зайти у туфлях, помилуватися чистотою («як у церкві», — сказав один старий голова колгоспу) і квітами.

Зустріч з ветеранами війни. 22.02.1978 р.

Фото із сімейного архіву.

У Таращі за задумом «першого» було побудовано каскад ставків з човновою станцією. З'явилося чудове місце відпочинку.

За рік здавали в експлуатацію по 30—35 об'єктів. Поміж себе таращанці називали його «архітектором», а керуючого міжколгоспбудом — виконробом. Саме тоді в районі впорядкували села, проклали до них асфальтівки, побудували соціально-культурні центри зі школами, дитсадками, будинками культури, побутово-торговельними комплексами. Одночасно вели спорудження виробничих об'єктів.

— У нашому господарстві, — пристав до розмови **Григорій Барченко**, — за рік здали в експлуатацію 12 корпусів тваринницького містечка! На нашому комплексі утримувалося тоді 25 тисяч голів свиней, одна тисяча голів корів. Щороку ми виробляли по 2 тисячі 600 тонн м'яса, а середній надій на корову сягнув чотири з половиною тисячі кілограмів молока.

Такі комплекси було побудовано не лише в «Перемозі». Курс на великотоварне виробництво виправдав себе сповна. Район за рік виробляв по 11 тисяч тонн м'яса, 70 тисяч тонн хліба, продавав 45 тисяч тонн молока. Усі перехідні червоні прапори і найпочесніші дипломи, які тільки були в колишньому Союзі, — всі вони були в Таращі...

Особняк і білі шуби

І ще про один епізод розповіли нам. Коли Ткаченка обрали секретарем райкому партії, запропонували зайняти солідний особняк, у котрому завжди мешкали керівники району. Однак 30-річний секретар навідріз відмовився від таких палат, натомість розпорядившся, щоб віддали їх під дитячий садок. А його сім'я всі 17 років, скільки він працював у Таращі, проживала у двокімнатній квартирі. До речі, той дитсадок з легкої руки Олександра Миколайовича, є й досі.

Розповідаючи про «таращанський період», не можна обминути ще одну цікаву історію, почуту одного разу від Олександра Миколайовича. Коли він, молодий і завзятий господар району, проводив одну з перших своїх сільськогосподарських нарад і після аналізу невтішних справ у колгоспах і визначення завдань насамкінець проголосив: ми повинні заохочувати людей до праці. Я пропоную: хто з доярок нинішнього року надоїть по п'ять тисяч кілограмів молока на корову — тим героїням подаруємо по білій шубі!

Сказано — зроблено. Кілька доярок подолали п'ятитисячний рубіж. На черговому зльоті тваринників потрібно вшанувати трудівниць. Але де взяти білі шуби? Є чорні, коричневі, навіть рябі, а в білих хіба що десь народні артистки ходять. У районних торговельників чуб був мокрий від того завдання Ткаченка... Але білі шуби знайшли...

На жаль, відтоді багато води спливло, і знайти власниць білих шуб не вдалося. Одна колишня доярка-героїня поїхала доживати віку до дітей у сусідню область, іншої вже давно нема... І все ж зі свідком тих бурхливих років ми зустрілися. Колишня передова доярка з Ківшуватої **Віра Карпівна Нежива** підтвердила: дарували «за Ткаченка» і шуби, і килими, і пухові хустини... А вона, коли була «передовицею», якраз будувалася. Тож поїхала у район, зайшла до нього у кабінет і сказала: не потрібно мені нарядів, хай привезуть на хату шиферу... На другий чи третій день привезли. Як Ткаченко сказав — так і виконали. І була дуже задоволена.

Уже прощаючись, приязна усміхнена жінка, годуючи на своєму подвір'ї цілу пташину ферму, додала: «А ви перекажіть Олександрові Миколайовичу — хай іде у президенти. Ми, таращанці, всі за нього проголосуємо! Бо хочемо, щоб у державі настав порядок, такий, як був у нашому районі. Він зможе його навести! Він такий! Тільки не забудьте — перекажіть!»

Що ми й робимо.

Земля — годувальниця

— Земля має віддавати сповна. Таке завдання ставив Олександр Ткаченко, будучи на Тернопіллі головою облвиконкому, — згадує **Борис Григорович Косенко**, який працював начальником управління сільського господарства у Тернопільському районі і на базі якого проводили чимало експериментів.

Тоді, у 1982—84 роках, він переконав усі агрономічні служби працювати саме над проблемою віддачі землі, збільшення врожайності. Для цього розробляли чіткі технологічні карти вирощування усіх без винятку сільськогосподарських культур, розвитку тваринництва, його спеціалізації. Ткаченко розумів, що потрібно селу. Хоча знав чимало сам, запозичував досвід кращих господарств. Ось торік був на Хмельниччині, тепло згадував двічі Героя Соцпраці Г. Ткачука.

— З Олександром Миколайовичем, — каже Борис Косенко, — було важко і в той же час приємно працювати, бо будь-яку проблему завжди розв'язував, ніколи не було половинчастості рішень. Усьому розпочатому давали «зелену вулицю».

Олександра ТКАЧЕНКО обрано Головою Верховної Ради. 1998 рік

Фото Олександра ПРОКОПЕНКА.

«Косив Ясь конюшину...»

Стефанія Тислицька у приміському господарстві «Поділля», що в Тернопільському районі, відголовувала 22 роки. Це на базі її господарства Олександр Ткаченко вчив господарників домагатися високих врожаїв.

— У моєму колгоспі, — згадує Стефанія Антонівна, — було тоді закладено п'ять насінників конюшини. Годі б це згадувати через стільки років, але не можу забути, скільки ми намордувалися, щоб отримати з гектара 5 центнерів насіння цінної кормової культури замість 1,5—2 центнерів . Коли це сталося, О. Ткаченко привіз до нашого колгоспу всю Україну — керівників сільгоспуправлінь, голів.

Та, крім справ господарських, Олександр Ткаченко завжди цікавився життям селян. Скаржилися, що дитсадок малий, і довелося будувати на 450 місць.

Знайомий почерк — на Тернопільщині

Більш як через десять років тернополяни стверджували, що за короткий час, всього за два роки, поки головою був Ткаченко, збудували стільки доріг, дитсадків, шкіл, лікарень, скільки не було споруджено за всі попередні й наступні роки. Доклав він рук і до гідропарку «Топільче».

Новосілля справили понад сто сільських рад, зміцнено було їх матеріально-технічну базу, піднесено авторитет. Тривала газифікація, а сільські майдани квітували клумбами. Заасфальтували не одну алейку і доріжку. Всього й не перелічити, а все це потрібне людям, щоб поліпшити настрій.

Слухаючи співрозмовників, оцінюючи зроблене, розумієш: не слова люди пам'ятають, а справи. Прикро, що область, яка у 1982—84 роках давала 400 тисяч тонн цукру, нині заледве виробляє 140. І це тоді, як цукор — стратегічна сировина. У ті роки, як зауважила Стефанія Тислицька, щоб виконати план, селяни визбирували на полях геть усе. А тепер під снігом залишаються тисячі гектарів невикопаних буряків...

Лідія ТИТАРЕНКО, Галина СТОРОЖУК, Володимир КОРОЛЮК.

На Тернопільщині. 1983 рік

Фото із архіву.

Тренерські враження — на закуску

Футбол

Минулої середи, коли завершився перший чвертьфінальний поєдинок Ліги чемпіонів з футболу «Реал» (Мадрид) — «Динамо» (Київ), до тісненької зали прес-конференції на стадіоні «Сантьяго Бернабеу» набилося журналістів, мов оселедців у бочці. Першим на гострі зуби акул пера та мікрофона потрапив **Валерій ЛОБАНОВСЬКИЙ:**

— Мій коментар буде трохи емоційний — без ретельного аналізу і цифр. Певніше, це — мої суто особисті спостереження. Повна картина буде лише після розшифровки даних. Так от, ми добре усвідомлювали, що знаменитий «Реал» не може провести цю гру погано. Так, він має проблеми в національному чемпіонаті. Але клуб зі складом зірок ладен зібратися на один офіційний міжнародний поєдинок.

Уже лунають твердження, що, мовляв, результат для нас нормальний. Якщо враховувати, що це був перший офіційний поєдинок «Динамо» після тривалої перерви, то можливо. За таких умов до команди в цілому претензій не може бути. Але до окремих гравців вони є. До кого? То — наша внутрішня справа. Ми задоволені результатом. Але був варіант перемогти і в нас, і в суперника.

— А якщо порівняти сьогоднішній матч і торішній в Турині, то в обох випадках однаковий рахунок — 1:1. А коли було динамівцям важче?

— Я не порівнював би ці зустрічі. «Ювентус» тоді був на піднесенні, упевнений у собі. Сьогоднішній «Реал», як на мене, підготовлений не зовсім добре. І якщо його гравці і створили кілька небезпечних моментів, то і ми зробили те саме.

— А який відрізок був для «Динамо» найскладніший?

— Певніше, не відрізок, а весь перший тайм нам було важко. Адже суперник доклав усіх зусиль, щоб досягти результату ще до перерви.

— Що можете сказати про штрафний, після виконання якого м'яч опинився у динамівських воротах?

— Ніколи не коментую дії арбітрів. Але коли щось кажу, то це лише моя суб'єктивна точка зору. Гадаю, що арбітр мав призначити пенальті, коли збили Шевченка. І того штрафного, про який згадали, підкреслюю, як на мене, не було. Втім, футболісти і тренери не можуть одночасно займатися своїми основними обов'язками і судити.

— Чого чекаєте від матчу 17 березня?

— Під час підготовчого періоду мали обмаль контрольних матчів. Але до мадридської зустрічі готувалися наполегливо. Так само робитимемо і протягом наступних двох тижнів. Хоча за цей час зіграємо лише один матч національного чемпіонату...

Після цього «сповідався» **Джон ТОШАК.**

— Гра в дебюті була рівна. Протягом перших двадцяти хвилин «Динамо» діяло добре. Особливо йому вдавалися проходи лівим флангом. А потім до 40-ї хвилини перевага була на нашому боці. Гадаю, що принаймні чотири рази м'яч мав побувати у воротах киян. Після перерви все відбувалося інакше. Прикро, що через грубу помилку Єрро і позиційний прорахунок Санчиса гості забили м'яча. Нам вдалося встановити рівновагу. І не більше.

— Що в грі «Динамо» вас здивувало найбільше?

— Нічого. Знали, що це сильна команда. Хоча й велися всілякі розмови про те, що в неї протягом трьох місяців не було ігрової практики. Попри все дуже серйозно готувалися до відповідального поєдинку. Тепер маємо два тижні часу для підготовки до київської зустрічі. Постараємося і над усуненням помилок попрацювати, яких припустилися сьогодні, і взагалі підтягнутися в усьому.

— Ви бідкалися, що не скористалися чотирма слушними моментами. А нам здалося (це підтвердив багаторазовий телеповтор), що штрафного, з якого Міятович забив гол, просто не було. Це — по-перше. А по-друге, на 88-й хвилині Шевченко і Кардаш могли зіпсувати вам настрій до кінця. Але «пожаліли» вашу команду. То кому поталанило більше?

— Про арбітра скажу, що він був не на боці мадридців, а навпаки. Стосовно згаданого вами епізоду під завісу гри, то я його не помітив, бо дивився в інший бік...

— А які шанси у вашої команди через два тижні у Києві? Адже і Лобановський не сидітиме склавши руки.

— Зміг же «Ювентус» торік після нічиєї виграти на полі українців. Чом би й нам не повторити цей варіант? Нас задовольнить 1:0. Знаю, що вдома «Динамо» почувається не зовсім комфортно, грає, як правило, на контратаках. Обов'язково постараємося скористатися з цього.

Під час прес-конференції стався неприємний епізод, який засвідчив, що нерви пана Тошака були напружені до межі. Він грубо повівся з кореспондентом Бі-бі-сі з Лондона. Наказав йому, щоб той затулив рота. Хоча журналіст нічого образливого тренерові не сказав. Зібравшися гуртом після цього, журналісти з Англії пообіцяли, що валлійцеві це так не минеться...

Віктор БРАНИЦЬКИЙ.

Мадрид—Київ.

Захисник динамівців Олександр Головко над «королівським» оточенням.

Фото АП.

Пише результати

Футбол. Кубок кубків. 1/4 фіналу, перші матчі. «Паніоніс» (Греція) — «Лаціо» (Італія) — 0:4, «Челсі» (Англія) — «Валаренген» (Норвегія) — 3:0, «Вартекс» (Хорватія) — «Мальорка» (Іспанія) — 0:0, «Локомотив» (Росія, Москва) — «Маккабі» (Ізраїль, Хайфа) — 3:0 (усі м'ячі забив грузинський легіонер Заза Джанашія).

Жолдак множить три на шістнадцять!

Прем'єра тижня

Наш анонс до вистави «Три сестри» в театрі імені Франка називався «Андрій Жолдак: три на шістнадцять». Малося на увазі, що гучні передпрем'єрні заяви цього режисера варто «ділити на шістнадцять». Та ось прем'єра відбулася — а заголовок знову можна повторити. Але з одним уточненням: Жолдак тут успішно займався не діленням, а множенням! Множенням Часу на Обставини. Вища математика!

Річ у тім, що п'єсу ніби перенесено з початку нинішнього століття вперед — у сорокові роки. Перша дія закінчується 6 листопада 1943-го (голос Левітана по радіо повідомляє про визволення Києва), а фінал п'єси припадає на травень 1945-го! Після першої дії відчуваєш незвичне хвилювання: чи зуміє режисер вдало вийти з оцього карколомно крутого віражу?

Жолдак — зумів!

Режисер та актори виконали цей віраж настільки по-мистецьки довершено, полюдськи переконливо й страшно, що у нас не виникає питання: «Чи може це статися ще раз насправді?» Адже якщо це можливо на сцені — то чому неможливо в житті? Вистава вийшла всього на кілька днів раніше, ніж вирішилася справа з приєднанням до МПА. Хто наївніший: ті, хто чекав, що цього не станеться, чи Жолдак зі своїм множенням?

По суті, вся вистава є відповіддю на запитання одного з персонажів, полковника Вершиніна: «Яке життя буде літ отак через п'ятдесят?» Нам показано — яке. Ось воно: три сестри виявляються засланими до Сибіру галичанками, котрі (життя є життя) сходяться з офіцерами бригади НКВС, дислокованої неподалік. (Сестри, звісно, перейшли на «общепонятный язык»...) А далі — все за доктором Чеховим, тверезо, безжально, без жодних ілюзій.

Правда, знаменита репліка «В Москву! В Москву!» сама по собі не звучить. Але у виставі вона ніби постійно мається на увазі, перетворюючись на окремий, дуже важливий смисловий пласт: що таке, власне, для нас оця Москва — історично, метафізично, культурно, політично і як завгодно? Ця проблема, поставлена отак несподівано й різко, змушує публіку трохи нервувати. Але вистава заворожує, публіка це відчуває і дверима не грюкає.

... Здається, франківці давно не грали так потужно (на «помноження»!), перевершуючи самі себе — Юлія Ткаченко, Наталя Сумська, Ніна Гіляровська, Оксана Батько, Станіслав Станкевич, Степан Олексенко, Богдан Ступка...

Христофор ГРУША.

Ірина — Оксана Батько, Андрій — Назар Задніпровський

Фото Станіслава ЧЕРНІЯ.

Шило на мило

Для президента РФ питання про відставку Березовського вирішене

Президент Росії вельми незадоволений результатами діяльності виконавчого секретаря Співдружності незалежних держав Бориса Березовського. У посланнях Бориса Єльцина главам держав СНД запропоновано не затягувати оформлення рішення щодо відставки Березовського «за регулярні дії, які виходять за межі повноважень», і за невиконання доручень голови Ради глав держав Співдружності, що ним є Єльцин. Для президента РФ питання про відставку вирішене. Однак Єльцин одноосібним рішенням не може «відставити» Березовського. А сам опальний Б. Б., який перебуває у вояжах по теренах СНД, поки що утримується від коментарів. Він сповнений рішучості боротися за своє крісло: «Якщо хоч один президент СНД буде невдоволений, то я піду у відставку». Президент України Леонід Кучма, який, за версією Єльцина, просунув Бориса Абрамовича у керманичі СНД, заявив, що у принципі не має нічого проти Березовського. Найоригінальніше: на місце виконавчого секретаря Єльцин призначає екс-секретаря Івана Коротченю. І якщо Березовський хоча б удавав якусь діяльність, то часи правління Коротчені проходили під знаком глибокого застою.

Перший матч ми вже зіграли. Непогано

«Троянди з нашого весілля ми з дружиною зберігаємо донині...»

Валерій Бабич про сімейні стосунки, силу кохання і роль жінки-політика в сучасному житті

***П**ерефразувавши відомого поета, можемо без жодної тіні сумніву сказати: жінка в Україні більше, аніж жінка. І то йде-ведеться ще з князівських часів, коли домашнє вогнище надовго лишалося без чоловічої опори, без чоловічої руки. А згадаймо не такі вже й далекі повоєнні роки, коли друга світова осиротила тисячі, мільйони українських сімей. Справді-бо, як співається в давній народній пісні, «сіяла-жала, слізьми орала...» — усього довелося спізнати й пережити нашим жінкам. Особливо тим, що зосталися вдовами, з малими дітьми на руках.*

І сьогодні аж ніяк не солодко живеться українській жінці. Як одягти-нагодувати дітей, коли чоловікові місяцями не видають зарплату, як зберегти тепло і спокій у сім'ї, коли стільки соціальних негараздів накочується на неї?

І все-таки жінка лишається сама собою. Яка ж вона? Зокрема — з погляду чоловіка, лідера партії «Всеукраїнське об'єднання християн», народного депутата України Валерія БАБИЧА.

Берегині сім'ї — берегині суспільства

— Мужня й беззахисна, радісна й печальна, осяяна любов'ю і скривджена — як, зрештою, все наше життя у своїх протиріччях, — сказав Валерій Георгійович. — Бо ж на плечі української жінки ліг тягар нашої перехідної (чи, точніше сказати, затяжної) нестабільності. Та між біганиною по ринках і магазинах, між роботою на городі й щоденною «вахтою» на кухні жінка встигає заглянути в люстерко, допомогти старенькій сусідці, підбадьорити-підтримати поглядом чоловіка, в якого виникли чергові неприємності, вирішити проблеми дітей чи внуків... І врахуйте, що все це доводиться робити їй до основної роботи чи після неї, де вона також аж ніяк не відпочиває. І у всій тій постійній житейській гонці українська жінка залишається чарівною і красивою. Мені доводилося бувати в багатьох країнах, але стільки й таких красунь, як у нас в Україні, ніде не зустрічав.

Як би не переконувала мене в протилежному чоловіча «олігархія», я глибоко впевнений: усе ж нинішній український світ тримається на тендітних плечах жінки. І вона, жінка, зі своїм дивовижним інстинктом самозбереження, може врятувати нас від подальших руйнівних кроків, від національної катастрофи, до якої ми всі, на жаль, повільно наближаємося.

— Маєте на увазі жінок-політиків?

— Не тільки і навіть не стільки. Йдеться скорше про тих жінок, які виховують дітей, варять борщі і прасують чоловікам сорочки. Які своєю увагою, ласкою, любов'ю роблять нас, чоловіків, стриманішими, добрішими, далекогляднішими.

— А як ви ставитеся до жінки-політика, зокрема, в наших українських умовах? Що, на ваш погляд, гальмує її вихід на чільні позиції?

— Скажу відверто: я поважаю жінок, які активно включаються в політичну роботу і політичну боротьбу. Хто знає історію нашої Батьківщини, тому відомо: в усі часи в нас були видатні жінки, які певною мірою впливали на вирішення важливих для країни питань. І навіть в інших країнах лишили по собі добру пам'ять. Як, скажімо, Анна Ярославна у Франції чи Роксолана у Туреччині. Але ж то, на жаль, не було явищем поширеним, ба навіть традиційним.

Навпаки, так склалося, що українська жінка не дуже прагне виділитися, зайняти лідируючі позиції на виробництві, у владних органах тощо. Вона більше займається справами домашніми й сімейними. Чому? Напевне, тому, що дім і сім'я завжди потребували (та й нині потребують!) надто багато часу й зусиль через необлаштованість побуту, соціальну незахищеність. Через те, що держава переклала на жіночі плечі розв'язання багатьох непосильних проблем. Отож усерйоз займатися політикою представницям прекрасної статі просто ніколи.

— Одначе замість того, щоб чесно визнати цю головну причину політичної пасивності наших жінок і створити їм, нарешті, рівні з чоловіками можливості для активної громадської діяльності, ми продовжуємо наполегливо відстоювати думку про те, що пріоритет жінки — приватне життя.

— Тому й виходить, що, займаючи в структурі населення України 55 відсотків, жінки представлені у тій же Верховній Раді лише 7 відсотками. Тобто серед 450 депутатів найвищого законодавчого органу всього 35 жінок. А хіба набагато більше їх займає ключові посади у виконавчих структурах влади? Хоча, згідно зі статистикою, серед працівників вищих адміністративних органів жінки становлять 70 відсотків. Та працюють вони здебільшого у відділах та управліннях, сумлінно виконуючи щоденну копітку, я б навіть сказав — чорнову роботу, яка, звичайно ж, нижче оплачується. Несправедливо в усіх відношеннях! Не виправдовує нас навіть те, що схожа ситуація спостерігається і в інших посткомуністичних країнах.

Сьогодні маємо серйозно замислитися над тим, як зробити, щоб політичний простір в Україні був не лише чоловічим. Як на мене, механізм надання рівних шансів обом статям на політичному олімпі України може бути дієвим лише за умови розширення жіночого представництва в усіх гілках влади. Бо просто захист інтересів поодиноких жінок-лідерів не буде успішним. Але для цього треба, насамперед, змінити державну політику стосовно жінки.

Щоб стати політичним лідером, жінка мусить бути на видноті. Тобто займати високі керівні посади —міністра, голови комітету Верховної Ради, лідера партії, голови обласної чи районної державної адміністрації... А звідси — більше шансів потрапити і в президентське крісло. До речі, якщо ми побачимо гідну кандидатку, то наша партія «Всеукраїнське об'єднання християн» охоче підтримає її навіть на президентських виборах.

Додам, що бути вправним політиком — дуже непросто. Ця справа потребує неабиякого хисту, професіоналізму, інтуїції, мужності, рішучості... Але щоб народити й виховати дитину — громадянина держави, озброїти її знаннями, життєвими цінностями, вміло утрясати проблеми в сім'ї й на роботі, потрібно не менше таланту, витривалості, відповідальності. Більшість наших жінок успішно справляються з цим складним завданням. Тому, переконаний, і велика політика —їм цілковито до снаги.

«Лише закоханий має право називатися людиною»

— Які найголовніші уроки ви винесли з батьківського дому, взяли у матері?

— Нас виростало четверо у батьків. Четверо синів. Можете уявити, скільки клопоту лягло на материні плечі, адже батько від зорі до зорі був на роботі.

А хлопці є хлопці, надто — в підлітковому віці. Та я жодного разу не чув від мами крику, грубого слова. Звісно, не завжди гладила нас по голівці, траплялося, і картала. Але виховувала добром, ласкою. І тепер ця доброта мене зігріває, вселяє спокій і впевненість у власних силах.

— Часто навідуєтесь до батьків?

— На жаль, не так часто, як би того хотів: бізнес, депутатство, партійні справи забирають дуже багато часу. Принаймні, до одинадцятої вечора, як мінімум, доводиться працювати. Та коли вже збираємося разом —не приховуємо радості. Батькам особливо радісно, коли з нами ще й їхня перша правнучка Аліна, донечка нашого старшого сина.

— Валерію Георгійовичу, ви вірите в непереможну силу кохання?

— Вірю, бо Господь подарував мені щастя зустріти кохану людину і не розгубити своїх почуттів. До речі, кілька днів тому ми з Людмилою відсвяткували срібне весілля. Безперечно, кожна життєва дорога має свої «вибоїни» і далеко не завжди встелена трояндами. Та коли поруч з тобою кохана, з'являються нові сили, озивається новими акордами душа. Готова працювати, творити, перемагати всі труднощі. Пригадуєте, у поета: "Лише закоханий має право називатися людиною»? І як хочеться, щоб у сірості буднів ми не забували цієї, можливо, дещо пишномовної, але цілком справедливої тези.

— Через перевантаженість роботою, громадськими справами, політикою ви не маєте змоги достатньо уваги приділяти сім'ї. Чим це компенсуєте?

— Я розумію, на що ви натякаєте. Бо ж сам знаю, що деякі чоловіки в такій ситуації прагнуть «реабілітуватися» грошима, подарунками... Та жодні подарунки не можуть замінити тепло й душевність, які має постійно відчувати сім'я з боку господаря дому.

Тому вже як удасться викроїти вільний вихідний, прагну з сім'єю «загубитися» на дачі. У нас вона доволі скромна порівняно з тими, що з'явилися останніми роками довкола Києва. Самі вирощуємо овочі, маємо власні ягідники, добре прижився виноград... Там разом працюємо, спілкуємося, відпочиваємо. І того дачного заряду вистачає на цілий тиждень.

А щодо подарунків... Звісно, не обходиться й без них. Але то далеко не найголовніше у наших сімейних стосунках. Бо найперше — щирість почуттів, взаєморозуміння з півслова, повага до того, хто з тобою поруч.

— І все-таки, що найчастіше даруєте дружині?

— Білі троянди. Їх найбільше любить Людмила. До речі, у нас дотепер зберігається весільний букет нареченої із білих троянд: хоча вони й засохли, але ми бережемо цю пам'ятку з нашого весілля.

— Ви радитеся з дружиною стосовно своїх бізнесових справ?

— І доволі часто. Людмила Олександрівна за фахом бухгалтер. Причому з великим досвідом. І тепер працює у Рахунковій палаті України. Отож її поради допомагають мені в роботі.

Ми всі в боргу перед жінками

— Валерію Георгійовичу, останнім часом довкола святкування 8 Березня точиться чимало дискусій. У деяких областях України місцева влада навіть було зробила цей день робочим. Що можете сказати з цього приводу?

— А що тут скажеш? Перехідним періодам притаманна різка зміна традицій. Та слід уважно дивитися, що відкидати, а що лишати.

Чим погане свято 8 Березня? Воно що, компрометує чимось нашу державу, суперечить її законам чи не сприймається людьми? Навпаки, це одна з тих світлих щорічних подій, яка всіх нас об'єднує, робить добрішими й щасливішими. Для багатьох жінок це друге свято за значимістю після дня народження, коли їм дарують квіти, говорять теплі слова, загалом згадують, що поруч не просто співробітник, незамінна людина в сім'ї та домі, а ніжна, лагідна, найкраща!

Ми, чоловіки, надто багато завинили перед нашими жінками. Як, зрештою, і все наше суспільство, наша держава. І 8 Березня стало своєрідним днем спокути цих провин. Тож нехай це свято залишається. Та й не так уже багато в нашої «слабкої» половини світлих віддушин серед проблемних сірих буднів. Не зачиняймо це вікно! Нехай через нього поллється до наших матерів, дружин, доньок, сестер, подруг яскраве сонце наших усмішок, вдячності, любові!

Розмову вів **Володимир КРАСНОДЕМСЬКИЙ.**

Милосердя

Світ тримається на доброті

Михайло Пасічник передає першому почесному президентові фонду «Україна — дітям» Людмилі Кучмі сертифікат про надання медикаментів

Наші предки щиро вірили, що світ тримається на трьох китах. А практичні сучасники уточнили, що кити ці —професіоналізм, діловитість і доброчинність. Без першого й другого не буває руху вперед, розвитку. Без третього — інколи взагалі неможливо жити.

Щоб довести останнє твердження, далеко ходити не треба. Тисячі громадян в Україні — діти, сироти, самотні старі люди, інваліди — виживають у наш надскладний кризовий час лише завдяки доброчинцям.

Серед них — і фармацевтична компанія «Фалбі». За п'ять років діяльності фірма надала конкретну допомогу десяткам різних установ, організацій, окремим хворим. Вона опікується Новоград-Волинським дитячим будинком, що в Житомирській області, усіляко підтримує приватний фонд інвалідів, виступаючи, зокрема, генеральним спонсором конкурсу «Міс Україна на колясці» та турніру "Лицар України на колясці".

А ще «Фалбі» є найактивнішим донором фонду «Україна —дітям». Ось і нещодавно керівник компанії Михайло Пасічник передав першому почесному президентові фонду Людмилі Кучмі сертифікат про надання цій організації найнеобхідніших медикаментів на суму 200 тисяч гривень.

Девіз фірми — "Надія, довіра, здоров'я». І в кожній з 70 аптек компанії намагаються ділом підтвердити це гуманне гасло. Так, медикаменти тут відпускають за значно нижчими цінами, ніж в інших фармацевтичних закладах. Це завдяки тому, що «Фалбі» налагодила безпосередні контакти з фірмами-виробниками і так звані накрутки на ліки не перевищують 10 відсотків. До речі, саме фахівці фірми вперше в Україні сформували номенклатуру засобів для лікування злоякісних новоутворень, завжди можуть запропонувати ліки для невідкладної допомоги при серцевих нападах, цукровому діабеті, бронхіальній астмі...

Звичайно, краще не хворіти. Але якщо...

Роман ВАТРИЧ.

І велика політика нашим жінкам до снаги

Театр як менталітет

Одна з планетарних ознак нашого століття — дивне співіснування архаїки та модерну. Недавно по телевізору промайнув сюжет: джунглі, якесь первісне плем'я, всі голі-голісінькі, але всі озброєні автоматами Калашникова! Часом модерн уживається з архаїкою, часом — воює з нею. В Україні теж можна знайти драматично-цікаві приклади. Скажімо, Дніпрогес — і легендарні Дніпрові пороги, принесені йому в жертву. Або — тема, яку ми пропонуємо сьогодні: традиційний український театр, якому стільки разів пророкували загибель, залишиться з нами і в наступному столітті, бо це — складова нашого менталітету.

Останній лоцман, або «Миколо, держи хвіст бубликом!»

Здається, що перша у XX столітті українська держава постала не після розвалу Російської імперії, а рівно на десятиліття раніше, року 1907-го.

Ця держава мала конкретну адресу: Київ, Велика Васильківська, Троїцький народний дім, Театр Миколи Садовського — там, де нинішня оперета.

У вищесказаному не забагато перебільшення. Театр Садовського якщо й не був буквально «державою», то був дуже досконалою моделлю держави, такої, якою вона могла коли-небудь стати —і в кращому, і в гіршому випадках! (Вона — українська держава — обрала другий шлях). Тобто цей театр був унікальним і очевидним пророцтвом для тих, кому наяву належало невдовзі будувати нову Україну. Але вони чомусь прогледіли це пророцтво. Хоч і дивилися на нього зблизька, з перших рядів партеру.

Адже, справді, всі майбутні наші провідні діячі — і Центральної Ради, і Гетьманату, і навіть Радянської України — бували тут частенько. Легко навіть уявити їх усіх разом в одному залі, на якійсь дореволюційній прем'єрі: Грушевського, Винниченка, Петлюру, Скоропадського, Любченка. До цього театру була близька мало не вся культурно-наукова українська еліта першої половини XX століття — від Лесі Українки, Єфремова, Кримського, Олеся й Коцюбинського до Вороного, Вернадського, Курбаса, Тичини, Вишні, Заболотного й Богомольця...

Вони ж бо були не просто глядачі, а втаємничені люди, котрі навіть за сюжетом водевілю здатні вичитати метафізичні знаки, не видимі іншим!

Повторимось (цього разу у вигляді запитання): як же вони не зуміли побачити в цьому театрі того, що скоро погубить багатьох з них?

Чи, може, побачили — але те, що вони побачили, було неймовірним? І треба було дожити хоча б до 1920 року, щоб нарешті збагнути: калейдоскопічна зміна ворогуючих урядів під час української революції надто вже нагадує зміну лідерів-антрепренерів у театрі корифеїв. А сам репертуар корифеїв (і Театру Садовського також) є енциклопедією і українського героїзму, і української обмеженості — не вчорашньої, а сьогоднішньої й завтрашньої!

«Біс його зна, що се таке!»

Театр корифеїв, з якого виріс театр Садовського, — явище цілком унікальне навіть у світовому вимірі. (МХАТу ще не було!) Театр корифеїв виник ніби з нічого й нізвідки, в епоху такої глухої заборони українства, що цілих десять років корифеї змушені були гастролювати не вдома, а по Росії. Про Україну так міцно забули в самій Україні і в імперії, що трупа Кропивницького, прибувши до Петербурга, справила враження грому з ясного неба. Критик Суворін 1886 року писав: «Я любовался труппою и думал: «Господи, да что же мы смотрим! Наши малороссы, прирожденные актеры и певцы, пропадают где-то!.. Надо видеть г-жу Заньковецкую в «Наймычке» и затем поискать на русских сценах что-нибудь подобное — не найдете!.. Я сравнил бы ее с Сарой Бернар, но эта актриса никогда так меня не трогала!.. Да что, на Малороссии свет клином сошелся?.. Конечно, малороссы могли бы показать Парижу г-жу Заньковецкую, но если б Париж умел говорить по-хохлацки или если б г-жа Заньковецкая стала играть по-французски. Но она даже русского языка чурается...»

Імператорська сцена марно спокушала мандрівних малоросів різними вигодами. Пізніше Заньковецьку запрошував до себе Мейєрхольд — теж марно. Вони воліли залишатися самі собою — хоч і на колесах, без власної сцени.

Суворін сприймав нас приблизно, як Жириновський, але одну з глав своєї книги про корифеїв («Хохлы и хохлушки») він несподівано завершив по-українськи: «Бисъ его знае, що се таке!»

Хто вивів із пустелі

І отак вони мандрували чверть століття. Це менше, ніж біблійні сорок літ у пустелі, але більш ніж досить для однієї живої людини. Тодішнім актрисам, щоб не втратити роботу, краще було не мати дітей. І ось нарешті 1907 року в Києві засновано перший український стаціонарний театр. Його створив середній з трьох славних братів Тобілевичів —Микола Карпович Садовський. Красень, геній, Георгіївський кавалер (на Шипці він відбив у турків прапор — сам-один у гущі рукопашного бою). Марію Заньковецьку він теж відбив —у артилерійського офіцера Хлистова. Садовський взагалі любив ходити сам на сам і, здається, від природи належав до шляхетних завойовників, загальнолюблених і трагічно самотніх. Власних дітей у них із Заньковецькою не було.

«Зелене око»

Вище сказано: театр Садовського — наша перша держава. Це й справді було втілення української мрії. Ну, не від Сяну до Дону, зате з власною державною мовою, власним «шоу-продуктом» і навіть власними капельдинерами, зодягнутими у спеціально пошиті лівреї староукраїнського покрою. А головне, справа тут була поставлена так високо, як можливо лише в театрі розвиненої держави — починаючи від дисципліни, взаємоповаги, ансамблевості і творчого методу.

Театр був приватним, але — без бухгалтерії! Принаймні, без жодної писанини. Всі витрати робилися на повному довір'ї. Кажуть, актори (як козаки в поході) не пиячили на роботі. Нібито не було закулісних чвар, в усякому разі, вони були не в моді. Виходив рукописний журнал «Зелене око» — хороша назва, не те, що пізніші претензійні «Семафори в майбутнє»...

Сам Садовський — батько-гетьман і прем'єр цієї маленької України, мешкав прямо у театрі, але директорського кабінету не мав! Тільки гримерку — і все.

Ця театральна держава зворушливо дбала про культуру свого народу: для простолюду обов'язково давали регулярні дешеві вистави. Щоправда, простолюд дуже любив лузати в залі насіння.

Від самого початку Садовський заявив: хочу, щоб наш театр мав право стати з високо піднятою головою серед усіх європейських театрів! Це ж треба було такого хотіти — у бездержавній країні!

Іди і дивись!

...Вище сказано також, що цей театр був своєрідним пророцтвом українського майбутнього. Мався на увазі передусім репертуар. Він вважався тематично звуженим і бідним, але все ж налічував сто (!) найменувань. Нічого собі бідність!

Але повернімось до пророцтва. По самих лише назвах п'єс в афіші цього театру можна було читати майбутню історію безталанної української революції: «Дай серцю волю — заведе в неволю», «Лиха іскра поле спалить і сама щезне», «Доки сонце зійде, роса очі виїсть». Отой розкол між українцями, що згодом вилився в отаманщину і поразку — все це у репертуарі Садовського читалося, звісно, не лише в назвах, а й у наборі персонажів і в характері конфліктів між ними. Недарма ж Садовський зіграв стількох героїв переломного часу: Саву Чалого, Хмельницького, Дорошенка. Тобто найближче «завтра» можна було розшифрувати — хоч буквально, хоч метафорично. А що ж, скажімо, Петлюра? Він же був літпрацівником цього театру! Є фото: молодий Петлюра дивиться з-за лівого плеча Садовського. Куди дивиться?

Артистизм епохи

Звісно, надто прямі паралелі — ризиковані. Але ті роки були й справді дивовижним переплетінням театру й життя. Згадаймо лише розкішно описане Ю. Смоличем обговорення його роману «Фальшива Мельпомена» (про рейд отамана Тютюнника на Україну), коли в залі раптом з'явився сам Тютюнник і сказав: «Коли б мої солдати були такими, як написано, я б їх розстріляв!» А театральні переодягання Котовського, а махновські тачанки «з музикою», а батько Боженко, котрий викотив кулемет на сцену столичної опери?

Можливо, театральності було навіть забагато. Але грали красиво й часто безкорисливо. Приміром, Скоропадський звинувачував Петлюру в акторстві, проте додавав: «Хоть он сделал мне много неприятностей, но в денежном отношении был безупречен!»

Про запізнілого вісника

... А може, вся біда в тім, що Театр Садовського трагічно запізнився? Відкрившись нарешті після 25-річних мандрів, цей театр раптом побачив перед собою нових, незнайомих українців. Це були люди порівняно ліберального часу, котрі не хотіли нічого пам'ятати і не бажали нічого слухати. Вони вважали цей театр відсталим і вимагали європеїзації (зовсім як оце тепер!).

Відомо, чому Заньковецька пішла з Театру Садовського 1909 року. Було так: Садовський узяв у трупу молоду актрису Малиш-Федорець і захопився нею. Подібне траплялося й раніше, але тут він нібито сказав Заньковецькій, що вона постаріла для сцени. Марія Костянтинівна смертельно образилась і залишила театр. Але річ, здається, не в словах. Те, що сказав Садовський, було, можливо, ознакою відчаю. Ознакою усвідомлення того, що ця епоха — чужа. Її улюбленцями були не Карпенко-Карий, а Чехов і Винниченко. І то в кращому разі, бо Вєрок Сердючок теж вистачало. І при цьому недозрілі уми «прогресистів» (особливо лівих) обзивали мистецтво Садовського хуторянством! Навіть Курбас 1918 року писав: цей театр має славне минуле, але нині він виявляє всі ознаки старечого маразму. Хоча самі новатори часом просто міняли свитку на фрак. Ото й була уся їхня «європеїзація» — як на сцені, так і в державотворенні.

Культу... початок ...

✔ **1900** — художник Генрі... рив у Римі відому в Європі ... зи на Парнасі», що була пер... атру опери та балету

✔ **1901** — Микола Лисенк... на користь 183 студентів Ки... відданих у солдати за участ... тупах

✔ **1902** — харківський фот... кий зняв хронікальні філь... вокзалу в момент відходу п... козаків першого Оренбурзь... «Народні гуляння на Кінні...

✔ **1903** — в Одесі видана кн... цузької актриси Сари Берн... театру»

✔ **1904** — в Києві відкрит... школу Миколи Лисенка

— відкрито Київськи... та науковий музей (ни... образотворчого мистецтва)

✔ **1905** — перша всеукраїнс... ка у Львові

✔ **1906** — Микола Садовсь... перший в Україні стаціонарний національний театр. З 1907 року театр працював у Києві

— київські концерти Федора Шаляпіна

✔ **1907** — вихід у світ першого повного зібрання творів Тараса Шевченка за редакцією В. Доманицького

✔ **1909** — актор О. Олексієнко поставив у Харк... художні фільми за літе... турними творами «Як вони женихалися, або Три кохання в мішках» (за М. Гоголем), «Москаль-чарівник... ським)

✔ **1910** — Микола Лисе... да» за І. Котляревським

— у Києві знято сцени д... Різдвом» за М. Гоголем

— опера «Енеїда» вперше... сцені театру Миколи Садовс...

✔ **1911** — створено «Півден... тографічне акціонерне товар...

— відкрита київська вис... Шевченка з нагоди 50-річчя... і Художника

— архітектор П. Альош... Педагогічного музею, де в р... вала Центральна Рада

— у Києві знято хронікал... мобільні гонки в Святошин... ми Києва та його околиць (... лена на літаку, який пі... тув...

✔ **1912** — художник М... ла... сав полотно «В'їзд Богдана ... ів». Ця картина—велетень і ... на 5,78 метра), і за змістом ...

— театральна Одеса відзна... діяльності Марії Заньковець...

— в Одесі поставлено «Ца...

✔ **1913** — в Одесі відбули... Дункан

— відкрито Київську конс...

— в Одесі гастролював т... Глядачі побачили опери М... Полтавка» і «Енеїда», «Гальк... тави «Ревізор» та «Одружен... роване коло» Л. Ріделя

✔ **1915** — в Одесі гастролюв... інських акторів, очолюване... участю М. Заньковецької та ...

✔ **1916** — у Києві хор Олекса... ким успіхом виконав твори М...

— створення Лесем Курба... ру».

Нема українця, котрий би не гра...

а:
оліття

мирадський ство-
альну завісу «Му-
а Львівському те-

ганізував концерт
кого університету,
нтицарських вис-

жник А. Федець-
Вид Харківського
», «Джигітування
козачого полку»,
щі» та інші
знаменитої фран-
Моральний вплив

вично-драматичну

ньо- мисловий
іон ий музей

алярська вистав-

Полтаві створив

М. Заньковецька

за І. Котлярев-
исав ру «Енеї-

ільму «Ніч перед

рана на київській
о
осійське кінема-
о Сахненка і К°»
а картин Тараса
дня смерті Поета

будував будинок
еволюції працю-

ністрички «Авто-
стрічки з вида-
а була встанов-
. Нес ов)
юк у ні напи-
льницького в Ки-
мірами (4 метри

30-річчя творчої

Едіпа» Софокла
стролі Айседори

орію
М. Садовського.
исенка «Наталка
Монюшка, вис-
М. Гоголя, «Зача-

на М. Садовського

Товариство укра-
Мар'яненком (з
Саксаганського)
а Кошиця з вели-
оли Леонтовича
«Молодого теат-

Отож річ не в тім, що хтось «постарів». Просто час і обставини змінилися так, що гірше не придумаєш: раніше не розуміли чужі, тепер перестали розуміти свої.

«Це моя хата!»

До речі, свідомі громадяни вимагали від Садовського й Заньковецької знову зійтися — заради України! Свідомі громадяни — то окрема тема. З огляду на це, цікава переписка Садовського з катеринославською газетою «Дніпровські хвилі» (1912). Газета звинуватила Миколу Карповича в тому, що він не бачить талановитої молоді й не ставить Шекспіра та інших європейців. Садовський обурився. На що йому відповіли: ви ображаєтеся так, ніби ми до вас у хату залізли! Садовський пише (листи знайдено театрознавцем Наталею Бабанською): «Театр і трупу я утримую на свій кошт, значить, він моя власна хата. Репертуар ставлю такий, який вважаю за потрібне, бо це єсть моє право. Акторів вибираю таких, які мені здаються найталановитішими, і це теж моє право. Зважте: я один, не маючи запомоги од суспільства, плачу за театр 12 тисяч, і повинен держать таку трупу, щоб вона могла грать вам і Шекспіра, і все, що тільки прийде в голову вашим рецензентам. Але такій трупі платить треба чимало! Мої панове, субсидіруйте мене, і тоді ви хоч яке-небудь матимете право на такі прикрі картання...».

Садовський завершує листа в дусі уїдливих послань Івана Грозного до Курбського: «Чи пристало такому свідомому громадському діячеві, як ви, заходити в патяки з такою темною малосвідомою людиною, як я? Я ніякий не громадський діяч, а так собі — акторик та й більш нічого!»

Пізніше Остап Вишня сказав парадоксальну істину: найкраще українському театрові живеться там, де менше свідомих громадян!

Про «Ревізора»

Садовський усе бачив, усе розумів і нічого не залишав без відповіді. Ще 1891 року Суворін зауважив: «Один молодой хохол-актер сказал, что Гоголь лучше бы сделал, если бы не писал порусски... Но при этом Гоголь не был бы Гоголем, а только хохлом, впору той бескрылой хохлацкой братии, которая не понимает, что всякий талант не может быть рабом партии — даже хохлацкой!»

Чи тим молодим хохлом був Садовський, чи хтось інший, але він цієї фрази не забув і, тільки-но настало цензурне послаблення, сам переклав гоголівського «Ревізора» для свого театру. Це була відповідь і старому Суворіну, і молодим нетерплячим землякам-прогресистам. Хлестакова тут (на запрошення Садовського) грав не хто інший, як Курбас. Реконструювавши цю роль, Неллі Корненко робить висновок: трактовка унікальна навіть дотепер! Це був Хлестаков — як передчуття диявольщини, що насувалася на імперію. Щось подібне в Росії з Хлестаковим зробив Мейєрхольд — але аж через десять років після революції!

Сам Микола Карпович грав у «Ревізорі» Городничого. Та так, що актори київського російського театру «Соловцов» намагалися раніше закінчити свою виставу, щоб устигнути побачити Садовського хоч в останньому акті. Один з тих акторів, А. Мурський, щоб зіграти в парі з Садовським, навіть вивчив українську мову, що на ті часи було подвигом неймовірним!

Евакуйований Мартин Боруля

Нині це здається неможливим: театр Садовського пережив кілька різних урядів, але жодному з них не служив і навіть не зважав на них, працював та й годі («Моя хата!»). Щоправда, коли остаточно утвердилися більшовики, театр подався з Петлюрою на Захід. Їхали поїздом і на кожній станції грали одну й ту саму виставу — «Мартина Борулю», комедію про втрачене шляхетство.

Два гетьмани

Садовський зіграв багато колишніх гетьманів і був знайомий з одним сучасним — Скоропадським. Гетьман згадує: «Мы очень помогали старику Садовскому», але не згадує, що «старик Садовский» теж йому помагав. Було так: гетьман якраз приймав німецьких послів, а красиво й правильно тримати булаву не вмів і послав свою машину за Миколою Карповичем, щоб той навчив.

У мемуарах Скоропадського є цікаве місце: «В старой России единственная область, где украинство, и то под сильной цензурой, разрешалось — это театр. Все поколение нынешних украинских деятелей воспитано на театре, откуда пошли любовь ко всякой театральности и увлечение не столько сущностью дела, сколько его внешней формой. Например, многие украинцы действительно считали, что с объявлением самостийной Украины украинское государство есть неопровержимый факт. Для них украинская вывеска была уже нечто, что они считали незыблемым. Вся деятельность Центральной Рады была направлена к внешнему, мало заботясь о внутреннем серьезном культурном развитии. Я был очень доволен, когда впоследствии взялся за создание двух университетов, Академии наук и действительно хорошего Державного театра».

Варто сказати, що той Державний театр, яким пишався гетьман, був на рівні хорошого провінційного російського театру — і не більше. Ліпше б гетьман частіше ходив на вистави «старика Садовского» як глядач.

Два дієзи вбік

Якось Скоропадський поскаржився Д. Донцову: «Усі хочуть бути міністрами — але ж вони надто люблять театр!»

Курйозна річ: гетьмана переслідували театральні ситуації. Сам з'їзд, на якому його проголосили гетьманом, відбувся, як відомо, в київському цирку. В адміністрації Скоропадського працювали люди, чиї прізвища були ніби взяті з історичної п'єси: Кочубей, Лизогуб, два Дорошенки, Чубинський (син автора гімну). Начальником охорони гетьмана був полковник Аркас, син адмірала Аркаса, історика й автора опери «Катерина». Потім Аркас перейшов на бік повстанців, а після війни став... директором театру в Ужгороді!

Остап Вишня казав: «З такого співучого матеріалу, як наш народ, легко організувати зразковий хор. Але чогось виходить так, що коли ти сам, то співаєш, а в хорі — два дієзи вбік.»

Червоний автомобіль

З еміграції Садовському дозволили повернувся 1926-го. На вокзалі в Харкові його зустрічав брат, Панас Саксаганський, з яким вони перебували у сварці двадцять літ. Остап Вишня був при зустрічі й прислухався: що скажуть? Панас обійняв заплаканого старшого брата й сказав лиш одну фразу: «Миколо, держи хвіст бубликом!»

Садовський просив владу дати йому театр — не дали. Вони з братом Панасом іноді грали у Троїцькому домі («Моя хата!») свій старий репертуар, але «хата» була вже чужа. Київська партійна еліта залюбки ходила на ті спектаклі, та очолити театр великому «буржуазному» артистові так і не дозволила. Це були саме ті люди, яких він колись намагався відучити лузати насіння в залі. Отож Панас і Микола частіше мандрували по провінції — знову, як за часів Суворіна!

Садовському тоді було 70 літ, а вигляд мав на сорок і ганяв по Києву в червоному автомобілі, привезеному з-за кордону.

Він трохи знімався в кіно. Зберігся фотокадр із фільму «Останній лоцман» (ВУФКУ, 1930) — дуже красивий шляхетний чоловік, його не псує навіть пролетарський піджак та картуз.

Повернувшись з еміграції до Києва, Садовський прийшов на вулицю Червоноармійську, де мешкала Заньковецька. Того самого дня, після тривалої розмови, вони посварилися знову. Розповідають, що він потім ще приходив, дзвонив у дзвінок, але йому не відчиняли. Він сідав на сходах і довго сидів мовчки.

Помер Садовський 1933 року. Курбас (якому недовго залишалося до арешту і який у молодості вважав театр корифеїв мертвим), дізнавшись про це, сказав: «Я був його учнем!» Заньковецька тоді вже не виходила з дому, але попросила передати й покласти до труни Садовського ладанку — на знак примирення. Вона померла наступного року. На Байковому їх поховали поруч.

Віталій ЖЕЖЕРА.

На знімках: Микола Садовський, дружній шарж та фото кінця минулого століття.

Автор щиро вдячний Н. Бабанській та К. Шев'яковій, науковим співробітникам київського Музею М. Заньковецької, за сприяння у підготовці цього матеріалу.

Секрет формування малоросійської трупи

Історія зрідка робить щось таке... ніби повтор чи легкий натяк-нагадування про саму себе. Скажімо, народний артист України Федір Стригун дивовижно схожий на Миколу Садовського! Свого часу Стригун навіть грав на сцені роль великого попередника. Він красивий, талановитий, переконливий, навіть харизматичний (грав Дон Жуана, Хмельницького). Тому колись, у складних ситуаціях, Стригуна завжди «делегували» до високих партійних кабінетів (точнісінько так Садовський, зі своїм Георгіївським хрестом на грудях, ходив до губернаторських апартаментів брати дозвіл на якусь п'єсу!). Втім, схожість — не лише зовнішня. Коли Стригун став художнім керівником львівського театру імені Заньковецької, на цій сцені помітно побільшало гетьманів: сам Федір Миколайович зіграв Мазепу (у виставі-трилогії) та Полуботка.

З цього приводу свідоме громадянство розділилося на два табори: одні хвалили Стригуна за патріотизм, другі гудили за шароварництво. Можливо, і ті, і другі не мають рації — хіба Стригун винен у тім, що традиційний український театр час од часу оживає в комусь із нас?

Кілька днів тому ми зателефонували Стригунові до Львова:

— Федоре Миколайовичу, отже, Скоропадський вважав, що театр Садовського зіпсував ціле покоління українських політиків. Який театр, на вашу думку, зіпсував нинішніх політиків?

— Ніякий! Їм це не загрожує — зіпсуватися від театру, бо вони туди не ходять! Ті — Грушевський, Винниченко — ходили, раділи «Ревізорові», «Камінному господареві», з чимось не погоджувались, але це таки був корисний інтелектуальний взаємообмін. Не випадково саме Петлюра придумав знаменитий понині термін «шароварний театр». Наш покійний актор Василь Яременко розповідав мені, як лаявся полковник Муравйов, узявши 1918 року Київ: «Идиоты были при царе! Если бы вовремя повесили Садовского, Заньковецкую, Кропивницкого, Старицкого и Саксаганского — никакого украинского сепаратизма не было бы!».

— Невже політики зовсім обминають ваш театр?

— Чому ж? Часто буває у нас Михайло Косів, заходили Чорновіл, Юхновський, дуже приємно було побесідувати з Удовенком.

— А з найвищих урядовців?

— Президент Кравчук — був. Президент Кучма — ні. Правда, недавно я на урядовому концерті читав монолог Мазепи, і мені передавали, що Леонід Данилович звернув на це увагу, навіть нібито сказав: дуже, мовляв, правильно мислить оцей Мазепа!

— Отже, не все втрачено. Дивно лише, що ваш славний театр досі не отримав статусу національного.

— Це не дивно. Можливо, вони вважають, що ми справді псуємо політиків і політику. Адже на нашій сцені ще 1989 року на повний голос співали «Ще не вмерла Україна». Може, нас і не визнають національним театром, ну що ж? Головне — ми пам'ятаємо, що наш театр народився саме під назвою національний, ще за часів Центральної Ради, а záснували його люди з оточення Садовського — Заньковецька, Мар'яненко, Саксаганський...

— Коли ви, скажімо, по радіо слухаєте багатоголосий хор наших політиків — у вас не виникає спокуса поставити якусь оперу?

— Дивлячись яку оперу. Для української опери вони не годяться, бо у них скалічена орфоепія. Хіба що — для драми, в якій є багато специфічно звучних р-р-реплік: «бррросать, оррrганизовать, сррочно». Якщо за жаргоном наших політиків оцінювати українську мову, то можна подумати, що це найбридкіша мова у світі!

— Яких амплуа, на вашу думку, у політичному театрі більше, а яких — не вистачає?

— Є скільки завгодно претендентів на ролі Виборного й Возного. Я симпатизую цим персонажам, і коли сам грав Виборного, дуже багато взяв від характеру Івана Степановича Плюща. Якби грав тепер — не знаю, де шукав би прототип, бо їх багато, але вони дуже здрібніли. А от катастрофічно не вистачає інтелектуальних героїв. Однак таку собі малоросійську трупу з наших політиків можна було б сформувати...

На знімку: Федір Стригун.

Ведучі рубрики:
Віталій АБЛІЦОВ,
Віталій ЖЕЖЕРА,
Володимир КРАСНОДЕМСЬКИЙ.

Я на ролі героїв претендентів мало

МИР ВАШОМУ ДОМУ!

Сім'я

Поговорімо про

Вільна тема

Замість березневої лірики

... Щоразу — ніби вперше зустрілися. Ті й інші: чоловіки й жінки. Протистояння і тяжіння. І дещо зверхній погляд навпіл з цікавістю. Можливо, світ ще не дійшов того ступеня дорослості, який дав змогу не дискримінувати одну із статей за допомогою свята. Не наголошувати тим самим на одвічній суперечці. Не робити по черзі жертвами то тих, то інших.

А як у них?

Однак населення планети де в чому все-таки прогресує. Приміром, відмовилося від зухвалого ствердження часів початкової емансипації: мовляв, жінка мудріша від чоловіка, та найбільше мудрості витрачає на те, щоб приховувати цей факт. Тепер актуальніше говорити про те, що чоловік розуміє, що жінка щось там приховує; водночас жінка усвідомлює, що чоловік розуміє, що жінка приховує... Безперервний коловорот.

Тому всіх вас зі святом 8-березневого взаємного розуміння! Замість подарунків — розмови про вічне: під якими кутами жінки спостерігають за чоловіками, а чоловіки — за жінками. Природно, частка жіночого у зв'язку з архаїчним, проте все ще модним, днем календаря буде дещо вагоміша.

Ольга КЛЕЙМЕНОВА,
ведуча випуску.

Хто сказав, що чоловіки менше люблять пліткувати, ніж жінки? А поговорити про жінок, про їхні чесноти й недоліки — у цьому собі не може відмовити жоден справжній чоловік, канадець чи француз, китаєць чи грузин.

Українки теж можуть бути незалежними

На думку координатора роботи Центру інформації та документації НАТО, канадця Джона Карвацького, найкрасивіші жінки в світі — українки.

Канадські жінки майже нічим не відрізняються від американок. І ті й інші дуже незалежні. Це диктує манеру поведінки. Для них справи найчастіше набагато важливіші за взаємини з чоловіками. «Українки теж можуть бути незалежні, але при цьому їхня незалежність не відштовхує чоловіків. Займаючись хоч політикою, хоч бізнесом, українки все одно залишаються чарівними й жіночними», — вважає пан Карвацький. А канадським чоловікам понад усе подобаються жінки, які поєднують у собі риси матері й бізнес-вумен. Однак у Канаді чи США таких мало. Українцям, вважає Джон Карвацький, було б важко пристосуватися до характеру канадської жінки. Навпаки — значно легше. А ще йому здається, що нашим чоловікам більше до вподоби неділові домашні господарки...

«Лариса Іванівна» — не ідеал

Найкрасивішими в світі радник посольства Грузії в Україні Вахтанг Татунашвілі вважає розкріпачених жінок. Національність не має значення. На його думку, помилковим стереотипом є сприйняття нами грузинських чоловіків як однорідного феномена, який віддає перевагу високим струнким блондинкам а-ля Лариса Іванівна з відомого фільму «Міміно». Зовсім ні. Одні люблять білявок, інші брюнеток, одні — повних, інші — струнких... Грузинська жінка — це перш за все мати, терпляча й надійна дружина. «Однак фемінізм — явище, яке стрімко наростає в Грузії і до якого грузинським чоловікам необхідно звикати. Боротися з цим не варто, — каже Вахтанг Татунашвілі. — Жіноча незалежність — адекватне відображення розвитку сучасної епохи». А українки, вважає пан Татунашвілі, близькі до грузинського типу жінок. Насамперед ставленням до сім'ї.

На колір і смак товариш не всяк

«Китаянки зокрема і східний тип жінок узагалі вважаються еталоном краси для китайських чоловіків, — каже кореспондент усекитайської газети «Вен Вей Бао» Чжоу Цзянь Цзюнь. — Але, звичайно, українські жінки теж нічого...» Традиційно китайці щасливі поруч зі своїми співвітчизницями й навіть не дивляться в бік європейських красунь: «На колір і смак... Віддаємо перевагу працьовитим жінкам, це важливіше за красу». Ділова жінка для Китаю вже не рідкість, а чоловікам, на думку Чжоу Цзянь Цзюня, це навіть зручно. Середньостатистична китаянка — весела й вірна тихоня. З українками їхріднить прагнення долати труднощі в стані завжди піднесеного настрою. До речі, 8 березня до Києва прибуде китайська урядова делегація на чолі з... жінкою — членом ЦК КПК, віце-прем'єром КНР У І.

Усі недоліки жінки — її переваги

Саме так вважає Надзвичайний і Повноважний Посол Латвії в Україні Петерс Вейварс. Кажуть, що багато мешканців півночі (маються на увазі скандинави та прибалти) шукають жіночого тепла в слов'янських державах. Пан Вейварс вважає, що для Латвії така ситуація не характерна: «Історично наша держава була на перехресті різних культур. І латиських жінок я нізащо не вибрав би до жінок нордичного типу». На запитання, чому більше зрадила б його співвітчизниця: пральній машині-автомату, запрошенню до ресторану чи букету квітів, — Петерс Вейварс, зітхнувши, відповів: «Сподіваюся, букету квітів». І продовжив: «А точніше, пральній машині. Для того, щоб мати час одержати квіти й піти в ресторан».

На жаль, сучасний ритм життя змушує латишок бути більшою мірою прагматичними й меншою — романтичними. Цікаво, що панові послу важко було знайти латвійський аналог прислів'ю «з милим рай і в курені». Але вва-

Чоловічий погляд

Сексуально стурбований тілом «об'єктивіст»

Він знімає жінок. «Знайшов, чим вихвалятися!» — заперечать на це джентльмени. Мовляв, усі нормальні чоловіки час від часу цим займаються. Безперечно. Але багато хто з них отримує за це ляпаси... Микола Трох робить свою справу так витончено, галантно та вишукано, що прекрасні дами самі оголяються перед його об'єктивним оком. Трох — фотохудожник.

Він зайнявся фотографією випадково. Свою творчу кар'єру Трох починав (і досить вдало) як художник-графік. Його роботи купували. І щоб залишити про них згадку в своєму архіві, Микола почав перезнімати графіку на плівку. На 25-річний ювілей Коля подарував собі недорогий фотоапарат. А вже через місяць дебютував зі своїми фотоколажами на київському Андріївському узвозі. Не з метою продати. Тоді, у 1986 році, за це ганяли — боролися з нетрудовими доходами. Бути вільним митцем, тобто не працювати у державному секторі, суворо заборонялося.

Його фотодебют не вкладався у концепцію столичної фотографічної школи. У Києві більшість «об'єктивних» митців творили у клубі. Колективно. Вільних індивідуальностей з власним поглядом вочевидь бракувало.

Завдяки перебудові все нормалізувалося. У 1989 році Коля пішов із заводу «Арсенал» й віддався творчості. Підробляв у молодіжних виданнях фоторепортером, спеціалізувався на музичних гуртах — «ВВ», «Табула Раса», «Колезький асесор», «Робота Хо».

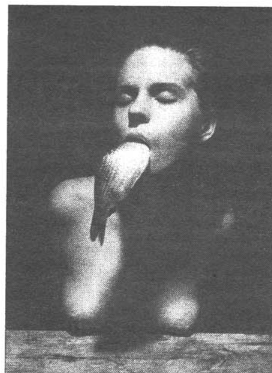
Одного разу прочитав розумну книгу з фотомистецтва, де стверджувалося, що найскладніший жанр у фотографії —портрет та оголена натура. Микола поїхав до Вільнюса, у фотобібліотеку, самостійно вивчати теорію.

Повернувшися, став експериментувати. Певніше, з творчої амбіційності: чи зможу подолати вершину досконалості? У компаніях, на тусовках почав практикувати. Спочатку на портретах, потім зрозумів: є дівчата, які можуть й роздягнутися... (Зазначу: Трох — нормальний чоловік й не має жодних сексуальних вад).

— Найприємніше у моїй роботі те, що мені поталанило на жінок. Усі мої моделі — без комплексів. Я фотографую жінок, бо люблю. У сексуальних поглядах не модний, я консерватор, — відверто визнав Микола Трох.

Перша натуристка, як перше кохання, не забувається. «Дівчина з листочком». Микола познайомився з нею у театрі. Вона виявилася художницею і одразу зрозуміла його творчий інтерес до неї. Втім, Трох запевняє, що пам'ятає всіх своїх жінок (моделей). Усім їм Микола платить гонорари. Згоден із західними фахівцями, котрі стверджують, що любов придумали «руські», щоб не платити жінці гроші...

Свідомість обивателя малює, здавалося б, досить реалістичні картини з життя художників й натурщиць: сеанс любові до мистецтва (позування) повинен закінчуватися сеансом любові до митця... Бачити протягом декількох годин перед собою голу жінку і нічого з нею не зробити — це ж протиприродно! Трох спростував це хибне уявлення: «Я завжди так втомлююся роботою, що мені не до цього. Отримую цілковите надзвичайне

задоволення, коли проявляю негативи і бачу: щось вийшло»...

Чоловік, який знімає жінок професіонально і вже не перший рік, упевнений, що жіноче тіло все ж таки домінує. Питання первинності та вторинності буття (тіла) й свідомості (розуму) в жіночому контексті Микола Трох вирішив для себе саме так.

— Саме тілом жінка тисне на чоловічу психіку та свідомість. Жінки всім своїм єством вимагають любові. Переконаний, немає поганих жінок, є недотепи-чоловіки. Нині найбільша проблема нашого соціуму: криза чоловіків, — висловлюється вільний митець.

Ольга ВІТЕР.
Фото Миколи ТРОХА.

Психологічний лікнеп

Чи співати дифірамби їй до весілля?

Це — питання смаку. Після того, як ви з нею одружилися, — це питання доконечної потреби, більше того — особистої безпеки.

Останнім часом з'явилося безліч періодичних видань, призначених тільки для жіночої або чоловічої аудиторії. Вся інформація жіночих журналів зосереджена на самовдосконаленні й аналізі чоловічого світосприйняття. В чоловічих журналах перевага віддається споконвічно «чоловічим» уподобанням: політика, бізнес і спорт. Про жінку якщо й згадується, то лише як про сексуальний об'єкт. Це свідчить про те, що чоловіки головним чином прагнуть задовольнити свій інформаційний інтерес, не переймаючись гармонійністю взаємин зі своєю другою, і, як вони самі твердять, кращою половиною.

Виходячи з викладеного, пропоную декілька елементарних, очевидних постулатів, які має пам'ятати кожний чоловік, який себе поважає.

Дружина не зобов'язана жертвувати своїми переконаннями заради ваших уявлень про сімейне щастя.

Вона не зобов'язана вести господарство й виховувати дітей сама, беззастережно приймати ваших друзів, любити ваші захоплення, погоджуватися з вами в усіх питаннях. І якщо вона бере на себе виконання господарських функцій — це прояв її доброї волі.

Слід допомагати їй в усьому, а найкраще — дозволити їй допомагати вам. І пам'ятати, що ваші діти потребують не лише грошей, а й проявів вашої любові до них.

Ви маєте також не забувати про психологічну й фізіологічну різницю між вами й вашою дружиною.

Не соромтеся говорити дружині про ваші почуття: будь-якій жінці за її природою, потрібна увага з боку протилежної статі. Не забувайте, що вона, як і ви, має право на помилку.

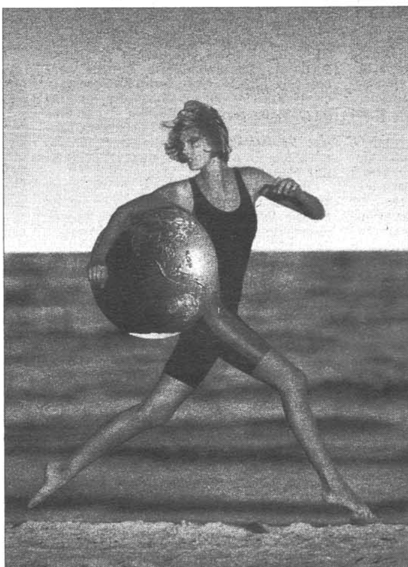
Природно, дотримання цих правил не є гарантією сімейного щастя, але послідовне їх порушення гарантовано призведе вас до досить серйозних сімейних негараздів.

Міла ДЕНИСОВА,
психолог.

Найгарніша жінка — розкріпачена

дрібниці. Віршами

жає, що щось схоже у них обов'язково є...

Нам просто поталанило!

Прес-аташе Посольства Німеччини в Україні Ерік Тінтруп вважає: найгарнішими є недосяжні жінки. Як чоловік, він не приховує, що час від часу дивиться конкурси краси і навіть був членом журі: «Чоловіки можуть лише порадіти, що стосовно них жінки не використовують таких жорстких критеріїв». «У будь-якій країні світу є дуже гарні і дуже негарні люди, — каже Ерік Тінтруп. — І якщо б я відчував гордість за Клаудію Шиффер, то мені треба було б соромитися товстих німецьких політиків. Мені не притаманне ані перше, ані друге». У Німеччині кожен чоловік гадає, що він глава сім'ї і тримає у власних руках родинний бюджет. Жінка не переконує його у помилковості цієї думки... Німкені, на думку прес-аташе посольства ФРН, упевнені в собі, інтелігентні, симпатичні. Українки — не так упевнені в собі, інтелігентні, симпатичні. Спільне між ними те, що напевне поєднує всіх жінок світу, — любов до дорогих модних речей.

На питання, як у Німеччині ставляться до жінок, які заробляють більше за чоловіків, пан Тінтруп відповів, що особисто він нічого проти таких дам не має і заяви від них просить надсилати до Посольства Німеччини в Україні.

Французи віддають перевагу блондинкам

Заступник аташе з питань лінгвістики та освіти Посольства Франції в Україні Марк де ля Фушардьєр вважає, що жінки заслуговують «свята життя» лише після того, як вони потрудилися над продовженням роду. А найкрасивішими, на думку пана де ля Фушардьєра, є скандинавські жінки. Про те, що багато чоловіків першими красунями планети вважають француженок, він чув і гадає, що його співвітчизниці домоглися цього своєю поведінкою, вільною від забобонів, і вмінням подати себе: «У них є особливий шик». Безпрограшним подарунком француженкам є ювелірні прикраси, а основним випробуванням для французів — багатогодинне чекання своєї супутниці.

Так само відверто поговорити з Марком де ля Фушардьєром про українських жінок не вдалося, тому що у нього... українська дружина. Подібні шлюби приречені на успіх, вважає він. І зовсім інакший вигляд мають взаємини українців з француженками: «Це мазохізм»...

З іноземними чоловіками спілкувалася Яна СТАДІЛЬНА.

Неслабка стать

Є Женя-великий, є Женя-маленький

Її ім'я — Ірина — в перекладі означає «мир». У неї наймирніше в світі місце роботи — хлібозавод. Духмяні, високі паляниці, здається, зберігають тепло її маленьких рук.

Від колишнього чоловіка залишилася згадка і нетутешнє прізвище — Йонікас. Батько двох чудових хлопчиків нині мешкає у ближньому зарубіжжі. Ні звісток, ні аліментів. Від усіх примх долі моя співрозмовниця знає одну панацею — власні сили. Дякувати Богові, зарплату, хоч і невелику, виплачують регулярно. Працюй — і діти не сидітимуть голодні.

Їх у Ірини троє — Мишко, Женя-маленький і Женя-великий. Дев'ять, десять і одинадцять років. А збіг імені пояснюється просто: три роки тому сім'я взяла до себе жити сусідського хлопчика. Так склалося, що мати його подалася до Росії в пошуках кращої долі, а батько, який праведним способом життя не відзначався, отримав «строк». Деякий час дитину підгодовували то одні родичі, то інші. Проте залишитися жити назавжди не пропонував ніхто.

Женя-маленький і Женя-великий були товаришами з вуличних ігор. Дізнавшися, що восьмирічний хлопець не вміє читати та писати, Ірина віддала його до школи. Аби дитину прийняли до першого класу, потрібна заява батьків чи опікунів. Оформлення опікунства було пов'язане з ще більшою паперовою тяганиною. Але жінка не відступала: «Крім мене, цього ніхто не зробить».

— Вам легко було наважитися на такий крок, адже на той час ви самі виховували двох синів? — питаю. У відповідь — лагідно усмішка:

— Знаєте, Женя одразу став називати мене мамою...

Він виросте, не підозрюючи, якої долі вдалося уникнути. За законами мелодрами, на цьому місці мав би бути «хеппі енд». У реальності випробування не закінчуються ніколи. Торік восени згорів приватний будинок, де мешкала сім'я. Діти разом з двоюрідною сестричкою дивилися телевізор, коли звідкілясь потягло паленим і раптово погасло світло. Ледве встигли вискочити з хати, неодягнені, дехто босий, як зайнявся дах, а сильний вітер роздмухував вогонь далі й далі.

Ірина, потривожена на роботі телефонним дзвінком, бігла додому з однією думкою: чи вціліли? Ця сама думка про дітей не дала довго переживати трагічну подію. Жінка була приємно вражена, коли з боку голови Будьоннівської райради Донецька Юрія Кузнецова зустріла повне розуміння і співчуття. Потерпілим негайно виділили кімнату в одному з найкращих гуртожитків, звільнили від оплати за проживання, надали матеріальну допомогу. На підприємстві, де працює Ірина, теж не залишилися осторонь, а дружний жіночий колектив допоміг з одягом і хатнім скарбом.

Важко починати на новому місці, та при зустрічі моя співрозмовниця не скаржилася на долю. Весь час повторювала, як щиро відгукнулися чужі люди на її біду. Втім, навіть у цьому недосконалому світі вистачає добра та й людей, що здатні його творити.

Ліна КУЩ.

Донецьк.

Рідна

Взаємність — нагорода

Як і обіцяли, в цій рубриці друкуємо найцікавіші листи про ваших близьких людей, про непрості взаємовідносини, про світлі почуття та радість днів, прожитих разом.

Як це було давно... Наш зенітний дивізіон дислокувався в районі Кривого Рогу: прикривав з повітря тимчасовий аеродром.

4.04.1944 року (цікава дата) із західного полку прибули три дівчини-зв'язківки. Серед них — Клавдія Марківна Шевченко, гарна невисока брюнетка, яку вперше побачив у штабі. Попри військовий одяг —ватянку і брюки — її жіноча краса, карі очі, миловидне обличчя не могли не вразити серця чоловіка. Я не міг відвести від неї очей. Перша думка: сама доля посилає мені цю дівчину. І я, як потім з'ясувалося, не помилився. Мені було 26, а їй — 20.

Через кілька днів ми зустрілися на танцях, організованих для місцевої молоді нашими солдатами. Я був у фуфайці без погон. Підійшов до своєї мрії і назвав її на ім'я та по батькові. Вона здивувалася і спитала: «Ви, мабуть, писар нашої частини?» Я, на той час заступник начальника штабу, заради жарту сказав «так». Ми познайомилися і стали друзями. Кохав я її до нестями. Через деякий час запропонував їй поєднати наші долі попри війну. Вона відповіла взаємністю.

Хоча з кожним із нас могло трапитися все, що завгодно, ми вирішили створити сім'ю. Це сталося у вересні 1944 р. в Рені (тоді ми прикривали своїми батареями порти Рені й Галац). Але нам не вдалося зареєструвати шлюб, оскільки в Рені не було фірмових бланків. Тоді я вирішив звернутися до командира дивізіону. Написав рапорт на його ім'я. Командир видав наказ по військовій частині: вважати К. Шевченко дружиною І. Буковського.

Пліч-о-пліч ми пройшли від Рені до Відня. Під Будапештом дружину поранило вибухом бомби. Вилікувалася Клавдія у своїй санчастині. Після закінчення війни ми оформили офіційний шлюб.

Прожили разом 53 роки, майже всі — в Мукачевому Закарпатської області. Пропрацювали багато років викладачами середньої школи: дружина — української мови та літератури, я — математики. Виростили доньку — філолога. Виховали онуку Катю — нашу велику радість.

Колись у журналі «Юність» прочитав: «Птах щастя справжньому джигітові сідає на плече тільки раз в житті». Це про мене сказано...

І. БУКОВСЬКИЙ, майор запасу, колишній зав. міськвно м. Мукачевого, кавалер орденів Червоної Зірки, Вітчизняної війни І та ІІ ступенів, Леніна, Трудового Червоного Прапора.

На знімку: щаслива пара у далекому 1944-му.

Корисна площа

Улюблені квіти розвідників і дам

Якщо не знаєте, що подарувати, виберіть троянди. Цю квітку справедливо вважають не лише найінтригуючою та найтаємничішою (у деяких фільмах розведення троянд — хобі романтичних спецслужбівців), а й найдостойнішою і найелегантнішою. Не обов'язково дарувати цілий букет цих квітів. Досить купити одну довгу «красуню» і перев'язати її елегантною стрічкою.

- **Жовта троянда** означає вірність (це стосується світлих відтінків), дружбу, а також... заздрість (щоб підкреслити це почуття, вибирають яскравого відтінку квіти).
- **Ніжно-рожева** («світло-лососева») говорить про симпатію, бажання підтримувати знайомство, а також є свідченням вдячності.
- **Біла** символізує набожність, цнотливість, молодість, незайманість, серйозні наміри. Свідчить також, як і рожева, про чистоту помислів і необхідність бачитися. До того ж просить: «Вибач мені».

Яблучко від яблуні

Вилетівши з родинного гніздечка, сини подарували мамі птаха

У родині міністра культури і мистецтв Дмитра Остапенка два сини — Тарас і Андрій. Вони вже дорослі й мають власні сім'ї. Та коли брати ще стояли, як кажуть, на порозі великого життя, задумалися над подарунком, який щоразу нагадував би батькам про них. Екзотичний презент офіційно належить мамі — тоді саме було 8 Березня. Втім, хвилястий балакун папуга Гоша став улюбленцем усієї сім'ї. Згодом, по закінченні політехнічного інституту, Тарас вилетів із сімейного гніздечка, а Андрій лишився з батьками. Підтримавши родинну традицію, він обрав долю музиканта. Нині Андрій Остапенко (на знімку) студент 5 курсу Національної музичної академії імені П. Чайковського і одночасно соліст Національної філармонії.

— Андрію, певно, батьки хотіли, щоб обидва сини продовжили сімейну династію, та сталося не зовсім так?

— Звичайно, хотіли, та ніхто нікого не силував. Цікаво, що саме Тарасове захоплення музикою найбільше вплинуло на мене. Мені було 10 років: брат приїхав з піонерського табору, де вивчив пару акордів, і так гарно грав на гітарі, що я вирішив: неодмінно буду музикантом. Зрештою, гітара й стала моїм улюбленим і основним інструментом.

— Класична гітара не дуже популярна на сучасній сцені...

— Я це помітив навіть в академії. Та коли побував у Бельгії на Міжнародному конкурсі гітаристів, зрозумів, як багато ми втрачаємо, відкидаючи цей інструмент на задвірки. У світі ставлення до гітари — просто божественне.

— Рік тому ви одружилися. Наречену для вас знайшов батько?

— (Сміється...) Галя навчається в академії на народному факультеті відділення домри, де викладає мій батько, це так. Але знайшов я її сам — вчимося ж в одному вузі.

Розпитувала Алла РОМАНЧУК.

Кохав її до нестями

Великий переїзд

Влітку уряд Німеччини розпочинає постійну роботу в Берліні. Торік туди перебралося лише відомство федерального президента. Із початку цього року в Берлін з Бонна відправляються чиновницькі обози. Бо вже у травні в оновленому будинку Рейхстагу, де пізніше розміститься Бундестаг, відбудуться чергові вибори глави держави.

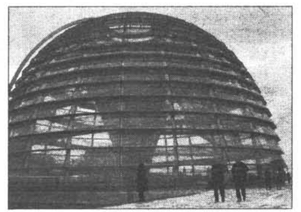
До речі, у пресі триває полеміка: як називати тепер цю споруду — Бундестаг чи Рейхстаг? Причому всупереч думці, яка вже склалася, у назві Рейхстаг нічого від «коричневого» минулого не залишилося. Можна навіть вважати, що приміщення, де засідав парламент Веймарської республіки, стало першою жертвою нацизму: воно згоріло в лютому 1934-го і більше ніколи не використовувалося.

Майже всі федеральні міністерства (а їх дев'ять), які переїздять із Бонна в Берлін, розмістяться у приміщеннях, які займали органи влади за Гітлера чи Хонеккера. Це значно заощадило витрати. Лише для міністерства внутрішніх справ збудовано нове й досить солідне приміщення.

Переїзд здійснюватиметься не лише із Заходу на Схід. У Бонн із Берліна відправляються близько 20 федеральних закладів — не тільки, аби підтримати статус Бонна як «федерального міста», а й розв'язати кадрове питання. Чимало чиновників не просто змінять місце проживання, а й місце роботи. Це теж істотно зменшить витрати. Заплановано перемістити 27 тисяч робочих місць. Для тих, хто не бажав переїжджати, організовано спеціальні міністерські біржі, які допоможуть чиновникам обмінятися робочими місцями. Для дипломатів діятиме «посольська біржа». Адже багатьом доведеться шукати ділянки для посольств, квартири резидентам і персоналові. То велика проблема для маленьких і небагатих держав. Українське посольство вже придбало приміщення в одному з досить престижних районів Берліна.

Чекають на відправлення мільйони архівних документів і кілометри архівних плівок. Бібліотека Бундестагу має переправити понад один мільйон книг. І хоч робота кипить, однак навіть оптимісти стверджують: до дня, коли в Берлін переїде останній федеральний службовець, залишається не менш як три роки.

Як називати тепер цю споруду — Бундестаг чи Рейхстаг?

Валентина ПИСАНСЬКА.
Фото АП.

Бонн.

Побачити — і вмерти

Важко придумати смерть жахливішу, ніж та, якою перервався життєвий шлях Джона Очієнга Окейо — мешканця розташованого на заході Кенії міста Оюгіс.

Того дня ніщо не віщувало біди. Зранку Джон, як завжди, поцілував на прощання дружину й вирушив на роботу. Однак не минуло й півгодини, як до майстерні з ремонту радіоапаратури, де він трудився, вбіг схвильований приятель. Він повідомив страшну звістку: поки Джон гне спину на роботі, його обожнювана дружина Ліліан розважається з сусідом.

Нещасний чоловік прихопив свідків і кинувся на місце гаданої зради. Відразу виламавши двері, він увірвався в дім. Перед ним стояла гола Ліліан. Поруч у такому самому недвозначному вигляді —зніяковілий сусід. «Ти що тут робиш?» — не втримався від непотрібного запитання чоловік. «Зайшла по сіль», —спокійно відповіла дружина. Джон упав на підлогу і вмер.

Тепер міський суд Оюгіса ламає голову, чи притягати до відповідальності за смерть чоловіка його невірну Ліліан. З одного боку, вона явно винна в загибелі чоловіка, а з другого — прецеденту в кенійській юриспруденції не було. Зазвичай у подібних ситуаціях в них у Кенії на кладовище переселяється зрадниця, і частіше за все разом з коханцем...

За матеріалами зарубіжної преси.

Уперед, Хілларі!

Хілларі Клінтон, коли вона все ж таки наважиться балотуватися на пост сенатора від штату Нью-Йорк на виборах у листопаді 2000 року, може стати першою в історії країни дружиною президента США, яка обійматиме виборний пост. Адже термін перебування Білла Клінтона в Білому домі закінчується лише 20 січня 2001 року.

Досі попередниці Хілларі Клінтон тільки намагалися розпочати політичну кар'єру, але невдало. А вторували цей шлях ще в 1920-ті роки дружини президентів Уоррена Гардинга і Вудро Вільсона. Флоренс Гардинг брала участь у виборах губернатора штату Огайо, а Едіт Вільсон висувала свою кандидатуру на пост віце-президента. Успіху, однак, вони не досягли. «Різниця між Хілларі та всіма цими жінками в тому, що вона відома сама по собі», — вважає історик Карл Сферранца Ентоні, який вивчає історію перших леді США. А решту, на його думку, висували на виборний пост «із поваги до пам'яті їхніх чоловіків. І вони, швидше, були своєрідним символом».

Втім, сама Хілларі Клінтон, виступаючи минулого тижня в Нью-Йорку, сказала, що «добре подумає» над пропозицією висунути свою кандидатуру в сенат конгресу США і дасть остаточну відповідь трохи пізніше.

Тим часом Джеральдіна Ферраро, яка представляла свого часу місто Нью-Йорк у палаті представників, запропонувала Хілларі Клінтон 2008 року висунути свою кандидатуру на пост президента США. А колишній губернатор штату Нью-Йорк Маріо Куомо закликає місіс Клінтон зачекати і набратися сил. «Будьте Елеонорою Рузвельт», — каже він.

Таке порівняння не випадкове: Хілларі вважає дружину президента Франкліна Рузвельта своїм ідеалом. Зразки для наслідування можна знайти й у віддаленішому минулому Америки. Приміром, Абігайл Адамс, дружина другого президента США Джона Адамса, вважала себе не так першою леді, як «співпрезидентом». Більшість дружин президентів США разом із Білим домом залишали й велику політику. Дружина президента Ліндона Джонсона Клаудія Джонсон, приміром, організувала Національний фонд вивчення квітів, дружина президента Джеральда Форда — Бетті Форд заснувала центр допомоги людям, залежним від алкоголю і наркотиків. Боротьбі з наркоманією присвятила свій час Ненсі Рейган, а Барбара Буш створила фонд письменності.

Що ж, Хілларі може всьому світові довести, що жодна Моніка Левінські з її нескінченними звіреннями ніг її не варта! До речі, чоловік Хілларі Білл упевнений, що дружина і з виборами впорається, коли трохи оговтається від пережитого. Якщо від такого можна оговтатися...

Яна СТАДІЛЬНА
(За матеріалами зарубіжної преси).

Народжений 1 преріаля

Попри те, що дату його народження хитромудро зашифровано революційним республіканським календарем (1 преріаля 7-го року), французи добре знають: цього року 20 травня виповнюється 200 років з дня народження Оноре де Бальзака. Цю дату широко відзначатимуть в усій Франції, повідомляє ІТАР-ТАКС.

З особливим почуттям готується святкувати день народження великого автора «Людської комедії» Турень — область на Луарі, де народився Бальзак. Він часто приїздив до замку Монконтур під Туром, в околицях якого роблять унікальне біле вино вувре, відоме неповторним ароматом і мінеральними нюансами. І зовсім не випадково портрет Бальзака можна побачити на етикетках деяких особливо видатних вувре.

Бальзак сам зізнавався, що багатьох героїв своєї 90-томної епопеї (а там налічується майже 2500 дійових осіб) «підгледів» саме в Турені. Вона була для нього і своєрідною «тихою гаванню», де можна було відсидітися, ховаючись від кредиторів, що допікали Бальзаку все життя.

Однак особливо полюбив він замок Саше, в якому проводив довгі місяці. Цей замок — нині тут музей Бальзака — стане центром заходів, присвячених ювілею письменника. У музеї є документи, пов'язані з життям і творчістю Бальзака, навіть відтворено невелику друкарню, що належала письменникові.

Зрозуміло, як і будь-який француз, Бальзак любив не тільки вино, а й жінок. Вони надихали і... фінансували його. Були порадницями й коханками, кредиторками й союзницями. Свій літературний світ Бальзак створював, звертаючись до образів жінок різних за віком і соціальним станом.

Саме з жінкою пов'язаний і «український» період життя Оноре де Бальзака. Його шлюб з українською поміщицею Евеліною Ганською ще довго буде предметом наукових досліджень. До речі, святкування 200-ліття з дня народження Бальзака вже розпочато в Україні. Учора в київському театрі «Молодий» відбулася вистава «Бал у Бальзака», організована Французьким культурним центром в Україні. І події в цій виставі починаються саме у знаменитому замку Саше. На бал до Бальзака прийшли його персонажі...

Наталя ФІЛІПЧУК.

Міністерство закордонних справ України глибоко сумує з приводу смерті на 62-му році життя **Анатолія Никифоровича БЛИЗНЮКА,** першого секретаря Посольства України в Республіці Білорусь з 1992 по 1998 рр. і висловлює співчуття рідним та близьким покійного.

Жіночі події

Багата Моніка теж плаче

Вамп Левінська, яка втирає сльози, навряд чи викличе співчуття у своїх товарок, котрі наївно мерзнуть під п'ятизірковими готелями. Хіба що заздрощі. Це ж треба такого чоловіка підчепити! А потім і так зачепити! Нині Моніка віддається своїй пригніченості й ошуканості, яка, до речі, коштує чимало грошей. Так, у двогодинному інтерв'ю на Ей-Бі-Сі Моніка Левінська вибачилася перед американцями і заявила, що мріє про відпущення їй гріхів з боку Хілларі та Челсі. Заодно випадково заплямована практикантка зробила рекламу своїй книзі «Історія Моніки»...

Ліпше померти, ніж бути меблями

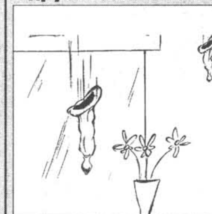
Жінки Сходу можуть зітхнути з полегшенням: у них з'явився захисник. Керівник лівійської революції Муамар Каддафі під час виступу по телебаченню розірвав текст поправки до закону про шлюб, яка відкриває шлях до полігамії. І пообіцяв, що відтепер усі закони й акти будуть нечинні без схвалення жінок Лівії. А до них він звернувся з такими словами: «Ви неосвічені, некультурні, невиховані і, ніби домашні меблі, є атрибутом власності чоловіка. У такому становищі вам ліпше померти».

Справа Тетчер живе і процвітає

15 років тому прем'єр-міністр Великобританії Маргарет Тетчер відкрила світові Михайла Горбачова, оголосивши: «Із цією людиною можна мати справу». На щастя, для світу все обійшлося. Тепер група молодих реформаторів вирішила розпочати все спочатку, робивши ставку на ідеї «залізної леді». У Петербурзі відбувся установчий з'їзд нової тетчеристської партії. Залишивши осторонь її політичне значення, хочеться зазначити: під час з'їзду портрет Маргарет Тетчер хизувався на місці, де раніше в пітерському Будинку дружби була статуя Леніна.

Спи з дружиною

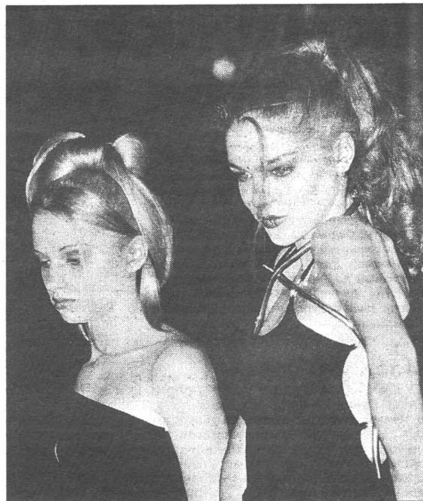
Якби в ПАР відзначали 8 Березня, то парламентарії подарували б своїм любим жінкам разом із подарунком і... презерватив. Принаймні вони це клятвено пообіцяли організаторам програми боротьби зі СНІДом. Організатори порадили обранцям народу «не втрачати під час запліднення розуму і завжди пам'ятати про здоров'я своє власне і нації загалом». Проте конференція католицьких єпископів на Півдні Африки дала іншу пораду: найкращий спосіб боротьби зі СНІДом — зміцнення подружніх стосунків.

Навіщо ж ви, дівчата, комп'ютер любите?

Не вірте в кохання, якщо сваха — «Інтернет». Вісім жінок купилися на любовні «інтернетовські» освідчення в коханні Гаррі Джиньярда, і результат був плачевний. Дві виявилися банкрутками, решта втратили загалом 100 тис. доларів. Усім восьми Гаррі протягом шести років клявся, що буде кохати їх довіку. П'ятьом навіть устиг запропонувати одружитися. І тоді віддані жінки самі стали довіряти йому власні кредитні картки. Так, любов зла...

Келих вина з троянд краси

(Початок на 1-й стор.).

Але дійсно непокоїть питання: чи не саме задля цього і влаштовується конкурс? Тепер такі, на жаль, часи, що в щирість і слово не віриш. Як сказав мені один знайомий, своїй дочці він нізащо не дозволив би брати участь у ньому. А ми ось на власні очі побачили щасливих, усміхнених і схвильованих Олену Апосталюк з Чернівців і Галину Горольську зі Львова, Жанну Піхулю з Полтави і киянку Юлю Пархоменко, Олесю Крохмальову з Бердянська та Зоряну Запольську з Івано-Франківська — всіх (24) конкурсанток, не кажучи про короновану переможницю — харків'янку Ольгу Савінську. І переконалися, що нашим українським дівчатам нема чого соромитися своєї краси. І зовсім не зайве, щоб про це знали в світі. Нехай заздрять тим найдорожчим скарбам з найпотаємніших і найглибинніших щільників душі і серця, якими з покоління в покоління багатий наш народ. Адже ще з пісень Марусі Чурай все найтепліше, наймиліше і найблагородніше, все, чим доля дає змогу насолоджуватися в земному житті, пов'язане з жіночою красою й красою кохання.

Шкода, що конкурс не увібрав у себе суто українських традицій змагань з вроди, вшанування красунь так, як вшановували їх наші пращури великі в піснях, думах і звичаях. Навіщо запозичувати чуже, коли українські дівчата своєю красою воістину неповторні? Слово честі, образливо. І ніхто тоді не дорікав би, наче це шоу — як оп'яніння чужим вином-дурманом. Адже коли беремо до рук розквітлу й пахучу троянду, нам досить, що вона — цвіте і радує. Й очевиднішою стає істина: краса швидко минає, тому маємо нею дорожити!

Микола НЕЧИПОРЕНКО.
Дніпропетровськ.
Фото Анатолія КРАСНОЖОНА.

Красою треба дорожити

Як важко, брате мій, без тебе пісню колисати...

4 березня композиторові Володимиру Івасюку, новатору української пісенної естради, автору безсмертної «Червоної рути», виповнилося б 50 років

Майже два десятиріччя тому пішов він від нас у вічність. Та в часоплині не постаріли, не втратили первісної свіжості його пісні, залишилися в народній пам'яті.

Івасюкову «Червону руту» співав, перебуваючи на космічній орбіті, земляк композитора, буковинець Леонід Каденюк. Касета з її записом теж побувала на заобрійних висотах.

Що ж роблять на Буковині, аби гідно вшанувати пам'ять славетного краянина?

Дім, мелодіями повен

У сім'ї чернівецьких музеїв — поповнення. Відчинив двері для відвідувачів ще один осередок української духовності. Йдеться про меморіальний музей композитора. Тут, у колишній квартирі родини Івасюків на вулиці Маяковського, розміщено велику експозицію, яка розповідає про життя і творчість композитора. З допомогою фотографій, відеоматеріалів, платівок, магнітофонних касет, особистих речей ожили маловідомі сторінки його біографії.

Музей народився завдяки ентузіазмові його директора Параскові Нечаєві. Вона зуміла залучити до цієї справи меценатів—шанувальників композитора.

Першим ожив рояль Володі Івасюка, за яким він писав свої пісні. Повернув йому звучання, не взявши за це жодної копійки, настроювач музичних інструментів і творець скрипок Володимир Солоджук.

У колишньому робочому кабінеті композитора тепер щомісяця звучать фортепіанні акорди. Тут співають Володині пісні естрадні виконавці, збираються друзі автора «Червоної рути», письменники й митці. Репортажі з цих музейних вечорів постійно транслює місцеве телебачення.

Музей вишукав кошти для видання окремою книжкою спогадів Володиного батька — письменника Михайла Івасюка «Монолог перед обличчям сина», підготував цікаві пересувні виставки про життя і творчість композитора. Одна з них навесні демонструватиметься в Києві, інші почали мандрувати Буковиною.

Музей проводить конкурс молодих композиторських надій під назвою «Мандрівний музика». 4 березня в робочому кабінеті Володимира Івасюка визначено чергового переможця. Ним стала Наталя Павелко, якій надали право заграти на скрипці композитора.

Пісня буде поміж нас

Творчість Володимира Івасюка вивчено й досліджено багатьма фахівцями. Вийшли в світ майже всі його пісні. Але опрацьована далеко не вся спадщина композитора. Є в ній ще «білі плями».

Ось що сказала з цього приводу директор меморіального музею Володимира Івасюка в Чернівцях Парасковія Нечаєва:

В архіві композитора, який ми нарешті упорядкували, знайдено кілька пісень, написаних у юнацькому віці. Зберігається в наших фондах і ряд творів пізнішого періоду. Вони ще жодного разу не звучали зі сценічних підмостків. Музей поставив собі за мету дати їм життя з допомогою відомих українських естрадних співаків.

Загальновідомо, що Володя був пристрасним збирачем буковинських народних пісень. Він зберіг нащадкам чимало фольклорних перлин. Свого часу їх узяв до свого репертуару дует «Писанка» у складі Оксани Савчук та Івана Кавацюка. Нещодавно нове трактування цих пісень здійснив ансамбль бандуристів Чернівецького училища мистецтв імені Сидора Воробкевича. Ці народні шедеври вперше прозвучали на ювілейному концерті з нагоди 50-річчя від дня народження Володимира Івасюка.

Важче посуваються справи з вивченням та популяризацією класичної творчої спадщини композитора, його інструментальної музики. Залишилися начерки опери-ораторії «Дарина», рукопис «Сюїти-варіації», яка принесла Володі перемогу на всесоюзному конкурсі студентів-композиторів. Написано їх у 1978 році. Дехто називає цей рік роком кризи, душевної депресії молодого маестро. Але факти засвідчують протилежне. Саме тоді камерний оркестр Богдана Депа із Рівного записав цілу концертну програму з інструментальних творів композитора.

На жаль, деякі музичні «метри», в тому числі й композитор Кос-Анатольський, консерваторський учитель Івасюка, скептично ставилися до його класичного доробку. Тому виконавці на певний час відвернулися від цих творів. Але тепер намітився зворотний процес. Кілька років тому дует чернівецьких скрипалів у складі Павла та Людмили Чоботових прорвав цю «блокаду» і взяв до репертуару маловідомий твір композитора під назвою «Мелодія». Це стало справжньою сенсацією. Музиканти відкрили нову іпостась Івасюка — серйозного багатообіцяючого класичного композитора.

Вірю в те, що невдовзі дійде черга й до інших інструментальних творів Івасюка.

Галина ТАРАСЮК

Пам'яті Володимира Івасюка

I стоятиму оддалік,
окрай твого неба,
щоби не впала і тінь сльози моєї
на тебе.
І стоятиму, з дива німа,
окрай твоєї пісні,
щоби не стало від слів моїх
крилонькам її
тісно.
І стоятиму цілий вік
окрай твоєї долі,
ох, жайворононьку золотий
українського
поля.

Чернівці.

Разом з мамою. 70-ті роки

Авторська обмовка про пам'ять серця

Спасибі долі — вона в молоді роки звела мене з Володею Івасюком. Нас познайомив його батько — мій університетський учитель Михайло Івасюк.

Якось Володя зателефонував до мене й запросив створити в співавторстві з ним пісню. Слова треба було написати на вже готову мелодію, тобто «рибу», як прийнято казати на композиторському жаргоні. Це дуже невдячна справа, оскільки поет мусить неодноразово переробляти рядки, підшуковувати «круглі» слова, щоб вони не «спотикалися» в горлі співака.

Це був урок. Урок праці. Урок того, як треба трудитися, щоб вийшло щось путнє.

Пісню «Світ без тебе» виконували Софія Ротару та Василь Зінкевич. Не сходила вона й з Володиних уст — він любив її за легкий смуток, що домінував у канві мелодії, за можливість форсувати голосом. Вокальні дані в нього були неабиякі. До того ж він був чудовим піаністом і добре акомпанував собі.

Востаннє Володя заспівав нашу пісню в Москві на Останкінському телебаченні, куди його запросили виступити перед буковинськими будівельниками, які брали участь у спорудженні олімпійських об'єктів. Напередодні він зателефонував мені зі Львова й сказав: «Старий (так він полюбляв звертатися до своїх друзів. — **Авт.**), післязавтра я співатиму нашу пісню. Послухай. Я вже повністю відшліфував її...»

І нині його талант не дає спокою українофобам...

Постать Володимира Івасюка останнім часом знову стала привертати увагу скандальних журналістів. Нещодавно мені показали одну з прокомуністичних кримських газет, яка вмістила брудну фальшивку про шкільні роки майбутнього композитора. Її автор називає Івасюка «бандеровским отрепьем», «вандалом, который поднял руку на бюст Ленина». У грубій формі цей писака рекомендує співачці Софії Ротару не виконувати Івасюкових пісень, оскільки він є українським та ще й буржуазним націоналістом. Водночас автор побрехеньки назвав Володимира Івасюка наркоманом, який, мовляв, «писал свои песни под действием дурман-зелья».

До речі, такий закид свого часу робили на адресу покійного Івасюка й окремі радянські газети, щоб принизити його творчість і людську гідність.

Нещодавно чергову порцію бруду вилила на українського композитора Івасюка одна з емігрантських російськомовних газет, що виходить у Сполучених Штатах Америки. Це нашпиговане злобою до України видання подало на своїх шпальтах матеріал, підписаний колишнім співробітником КДБ. І уявляєте, автор-наклепник добалакався до того, що, мовляв, Івасюк украв мелодію «Червоної рути» зі словацького фольклору і що міністерство закордонних справ СРСР змушене було офіційно вибачатися перед братньою країною за цей міжнародний плагіат. Чого тільки не придумують різні українофоби, щоб принизити український талант, українську націю.

У своїй книзі «Монолог перед обличчям сина» батько композитора, письменник Михайло Івасюк передчував, що «порпання в чужій білизні», наклепницькі випади проти Володі ще не раз нагадуватимуть про себе навіть після смерті сина. Тому він так відповів тим, хто намагатиметься очорнити Володимира: «Мій син був і залишається втіленням чистоти. Брудом і брехнею не можна затушувати його доброго імені».

Василь БАБУХ.

Чернівці.

Усе, що звемо життям

Виставки

В Андрія Зюбровського свій погляд на людей, речі, суспільні явища. Він — романтик і прагматик водночас. Невтомний шукач скарбів. Духовних, моральних, історичних.

Багато цікавого можна розповісти про цю людину —колишнього моряка, а нині художника, фотокореспондента тернопільської обласної газети «Свобода». На його фотографіях — природа, люди, безсмертні творіння їхніх рук. Усе те, що звемо ми життям. Його фотооб'єктив вихоплює з життєвого шляху красу, щоб довести похмурим, вічно невдоволеним, який багатий і прекрасний світ довкола нас.

«Переступаючи межу» — таку назву має виставка Андрія Зюбровського, відкрита в Тернопільському обласному краєзнавчому музеї. Відразу зауважу, що це не ювілейна виставка майстра, а спроба повернути з дороги забуття, популяризувати серед земляків один із найдавніших, відомих ще з язичницьких часів, видів мистецтва —чорнолощену кераміку. Сам Андрій уміє її випалювати, отож гаварецькі майстри довірили йому свої професійні секрети.

Виставка фотографій, що розповідають про гаварецьких майстрів, їхній побут, звичаї та виготовлені ними вироби, — спроба нашого земляка зберегти пласт української культури, який опинився на межі зникнення.

Відкрита ж у музеї виставка-продаж дала змогу десяткам тернополян не тільки прикрасити свої помешкання зразками старовинного ремесла, а й відчути багатство справжніх талантів, які не переводяться на українській землі, незважаючи на економічні й соціальні негаразди.

Галина СТОРОЖУК.

Тернопіль.

Андрій Зюбровський — романтик і прагматик водночас; у виставковому залі

Позавчора у містечку Кіцмань відкрито пам'ятник композитору

ПРАВЛІННЯ ВАТ "КИЇВСЬКИЙ РЕМОНТНО-МЕХАНІЧНИЙ ЗАВОД"

повідомляє про проведення річних загальних зборів акціонерів, які відбудуться
23 квітня 1999р. о 14-00 год.
за адресою: м. Київ, вул. Гарматна, 6
Реєстрація учасників зборів з 12-00 до 13-30 год.

ПОРЯДОК ДЕННИЙ:

1. Звіт про фінансово-господарську діяльність ВАТ "КРМЗ" за 1998 р.
2. Звіт ревізійної комісії
3. Затвердження річного балансу за 1998 фінансовий рік
4. Затвердження розподілу прибутку на 1999 р.

Довідки за телефоном (044) 446-20-21

ОАО «Кировский межрайснаб» объявляет:

Общее собрание акционеров состоится 27 апреля 1999 г. в 11.00 в помещении актового зала ОАО по адресу: Крым, пгт Кировское, ул. Полевая, 2.

Повестка дня:

1. Отчет правления о результатах финансово-хозяйственной деятельности общества за 1998 год и основные направления деятельности общества на 1999 год.
2. Информация ревизионной комиссии по годовому балансу, заключение ревизионной комиссии по годовому отчету и балансу.
3. Утверждение годового отчета и баланса за 1998 год.

Регистрация акционеров проводится с 9.00 до 10.45.

Правление.

До уваги акціонерів ВАТ «Теплицьтехмонтаж»

22 квітня 1999 року, о 10.00, відбудуться збори акціонерів за адресою: Київська область, м. Бровари, вул. Гагаріна, 22.

Порядок денний:

1. Звіт правління про фінансово-господарську діяльність товариства за 1998 рік.
2. Звіт та висновки ревізійної комісії про діяльність товариства за 1998 р.
3. Затвердження проекту плану фінансово-господарської діяльності товариства на 1999 рік.
4. Створення ради ВАТ «Теплицьтехмонтаж» та затвердження положення про раду.
5. Про реформування ВАТ «Теплицьтехмонтаж».
6. Різне.

Реєстрація акціонерів 22.04.1999 року в відділі кадрів. При собі мати документи, що посвідчують особу.

ВАТ «Пальмірський цукровий завод»

повідомляє про проведення загальних зборів акціонерів, що відбудуться 23 квітня 1999 року, о 13.00, за адресою: Золотоніський р-н Черкаської обл., с. Вознесенське, Будинок культури ВАТ «Пальмірський цукровий завод».

Порядок денний:

1. Звіти правління, спостережної ради і ревізійної комісії по результатах фінансово-господарської та виробничої діяльності ВАТ «Пальмірський цукровий завод» за звітний період та їх затвердження. Визначення напрямів діяльності на 1999 рік.
2. Затвердження порядку розподілу прибутку за звітний період та нормативів планового розподілу прибутку на 1999 рік.
3. Внесення змін та доповнень до статуту, пов'язаних зі змінами чинного законодавства.
4. Внесення змін та доповнень до внутрішніх положень товариства.
5. Обрання органів управління товариства.

Реєстрація учасників зборів — за місцем проведення загальних зборів. Початок реєстрації о 9.00, закінчення — о 12.30. Для реєстрації при собі необхідно мати документ, що посвідчує особу.

Телефон для довідок: (04737) 5-27-61.

Правління ВАТ «Пальмірський цукровий завод».

Правление ОАО «Хлебный автопарк»

сообщает, что 21 апреля 1999 года в 15 часов состоится общее собрание акционеров по адресу: 310022, Харьков, пер. Ботанический, 4, в актовом зале административного здания.

Регистрация участников собрания будет производиться 21 апреля 1999 года с 10-00 до 14-00.

При регистрации участников собрания необходимо иметь документ, который подтверждает его личность и права.

Повестка дня:

1. Отчет о финансово-хозяйственной деятельности правления, наблюдательного совета, ревизионной комиссии за 1998 год.
2. Утверждение годового отчета и баланса за 1998 год.
3. Отчет о финансово-хозяйственной деятельности и утверждение годового отчета и баланса дочернего предприятия за 1998 год.
4. О делегировании отдельных полномочий общего собрания в компетенцию правления.

До уваги акціонерів ВАТ «Київоблгаз»

Повідомляємо, що чергові загальні збори акціонерів відбудуться 24 квітня 1999 року о 14 годині за адресою: Бровари Київської обл., вул. Шевченка, 4, приміщення Броварської філії з експлуатації газового господарства.

Порядок денний:

1. Звіт правління про результати фінансово-господарської діяльності в 1998 році та прогноз розвитку ВАТ «Київоблгаз» на 1999 рік.
2. Звіт ревізійної комісії.
3. Затвердження результатів фінансово-господарської діяльності в 1998 році та основних показників на 1999 рік.
4. Про хід виконання Указу президента від 23 лютого 1998 року № 151/98, постанов Кабінету Міністрів України від 25 травня 1998 року № 747 та від 24 липня 1998 року № 1173.

Реєстрація учасників зборів і видача реєстраційних карток для голосування проводиться з 12.30 до 13.30 24.04.99 за вказаною адресою.

Довідки за тел. (044) 462-55-51.
Правління ВАТ.

До уваги акціонерів АТ «Хмельницькгаз»

Повідомляємо, що загальні збори відбудуться 24 квітня 1999 р. об 11.00 за адресою: 280019, м. Хмельницький, вул. Пр. Миру, 41, актова зала центрального виробництва АТ «Хмельницькгаз».

Реєстрація учасників зборів з 9.30 до 10.30 в день та за місцем їх проведення.

Порядок денний:

1. Звіт голови правління про результати роботи АТ у 1998 р. та про основні напрями діяльності у 1999 р.
2. Затвердження звіту ревізійної комісії та висновки по річному балансу.
3. Внесення змін та доповнень до статуту АТ.
4. Затвердження річного звіту і балансу, розподіл чистого прибутку за 1998 р.
5. Про виплату дивідендів.
6. Затвердження нормативів розподілу чистого прибутку на 1999 р.
7. Про ведення реєстру власників іменних цінних паперів.
8. Про зміни у складі керівних органів АТ.

Для реєстрації акціонери повинні мати при собі паспорт (документ, що посвідчує особу), довірені особи —паспорт та доручення, оформлене згідно з чинним законодавством.

Довідки за тел. 71-04-79. Факс 71-04-83.

Правління ВАТ «Чернівецький завод залізобетонних виробів та конструкцій» повідомляє, що 27 квітня 1999 року о 13.00 за адресою: м. Чернівці, вул. Галицький шлях, 46в в залі засідань заводу відбудуться річні збори акціонерів.

Порядок денний:

1. Звіт правління ВАТ про фінансово-господарську діяльність за 1998 р. і плани на 1999 р.
2. Звіт голови ревізійної комісії ВАТ.
3. Звіт голови спостережної ради ВАТ.
4. Затвердження форми випуску акцій.
5. Затвердження планів реструктуризації ВАТ.
6. Різне.

Акціонерам потрібно мати при собі паспорт і документи, які підтверджують право на акції ВАТ.

Реєстрація учасників зборів з 9.00 до 13.00 у день зборів.

Контактні телефони: 2-94-45, 2-95-55.

Доповнення до інформації про другий випуск акцій відкритого акціонерного товариства «Міжрегіональний фондовий союз»

Відповідно до постанови Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку № 38. КФ від 8 лютого 1999 року:

1. Доповнити розділ 1 «Характеристика емітента» в підрозділі «Довідка про фінансовий стан (01.04.1998)» такими пунктами:

4. Коефіцієнт ефективності використання активів **К 4=0;**

5. Коефіцієнт ефективності використання власних коштів (капіталу) **К 5=0;**

Низькі коефіцієнти **К 4** і **К 5** обумовлені тим, що товариство почало здійснювати депозитарну діяльність тільки після вступу в дію Закону України « про Національну депозитарну систему та особливості електронного обігу цінних паперів в Україні» (6 січня 1998 року).

2. Доповнити розділ 1 «Характеристика емітента» підрозділ «Звіт про фінансові результати та їх використання (на 01.04. 1998 р.)» такою таблицею:

Використання прибутку

	Найменування напрямків	Звітного року	Минулих років
1	Платежі до бюджету	0	0
2	Використано на інші цілі	0	0
3	Нерозподілений прибуток	0	0

Правління ВАТ «Сумський хлібокомбінат» повідомляє своїх акціонерів, що чергові загальні збори акціонерів відбудуться 21 квітня 1999 року в приміщенні профтехучилища № 11 за адресою: м. Суми, провулок Баумана, 12.

Реєстрація акціонерів та їх представників о 9.00, початок зборів об 11.00.

Порядок денний:

1. Звіт голови правління та ревізійної комісії про результати господарської діяльності за 1998 рік.
2. Про перерозподіл прибутку 1998 року.
3. Розподіл балансового прибутку на 1999 рік.
4. Про виплату дивідендів за 1998 рік.
5. Про засіб випуску акцій.
6. Затвердження рішення правління про другу емісію акцій.

Довідки телефоном, м. Суми: 27-30-74.

ВАТ «Український конструкторсько-технологічний інститут зварювального виробництва»

Повідомляє про скликання чергових загальних зборів акціонерів, які відбудуться 21 квітня 1999 року о 14-й годині за адресою: м. Київ, вул. Польова, 24, актовий зал.

Порядок денний:

1. Звіт правління про результати фінансово-господарської діяльності ВАТ за 1998 р. Основні напрями діяльності товариства на 1999 р.
2. Звіт ревізійної комісії про результати фінансово-господарської діяльності правління за звітний період.
3. Затвердження річного звіту та балансу.

Реєстрація учасників зборів з 12.00 до 13.30.

Учасники зборів повинні мати з собою документи, які засвідчують їхню особу та повноваження або доручення на представництво.

Довідки за телефонами: 241-97-69; 441-47-60; 441-47-81.
Правління ВАТ «УкрІЗВ».

Уважаемые акционеры ЗАО «ТК НГЗ»!

Сообщаем, что 30 апреля 1999 г. в г. Николаеве в ДКиТ металлургов в 14.00 состоится общее собрание акционеров.

Регистрация участников собрания с 11.00.

Повестка дня:

1. Итоги финансово-хозяйственной деятельности ЗАО «ТК НГЗ» за 1998 г., отчет ревизионной комиссии, утверждение баланса.
2. Утверждение результатов второй эмиссии акций ЗАО «ТК НГЗ» и величины уставного фонда.
3. Внесение изменений в устав ЗАО «ТК НГЗ».
4. Выборы наблюдательного совета ЗАО «ТК НГЗ».
5. О заявлениях акционеров в ЗАО «ТК НГЗ» с просьбой о выкупе их акций.
6. О приеме в состав акционеров ЗАО «ТК НГЗ».
7. О залоге акций, находящихся в собственности ЗАО «ТК НГЗ», для получения ссуды на пополнение оборотных средств ОАО «НГЗ».
8. Об участии ЗАО «ТК НГЗ» в учреждении совместных предприятий.
9. Разное.

Информация об изменении уставного фонда ЗАО «ТК НГЗ» (проект)

Уставной фонд уменьшить на 40479514.26 грн. путем аннулирования 161918057 акций в связи с неполным покрытием подпиской акций второй эмиссии.

Соблюдение прав акционеров, связанных с изменением уставного фонда, определяется в соответствии с нормами устава.

Проект изменений устава ЗАО «ТК НГЗ» в статье 7 («Уставной фонд Общества») в части изменения уставного фонда в связи с закрытием второй эмиссии акций.

7.1. Для обеспечения деятельности Общества образуется уставной фонд в размере 99817167,75 (девяносто девять миллионов восемьсот семнадцать тысяч сто шестьдесят семь грн. семьдесят пять коп.).

7.2. Уставной фонд Общества разделен на 399268671 (триста девяносто девять миллионов двести шестьдесят восемь тысяч шестьсот семьдесят одну) простую именную акцию.

Правление ЗАО «ТК НГЗ»

Державна податкова інспекція у Козелецькому районі, Чернігівської області повідомляє, що арбітражним судом Чернігівської області (250000, м. Чернігів, вул. Леніна, 43) порушено справи про банкрутство:

1. № 4/986/57 — про банкрутство міжгосподарського малого підприємства «Меркурій-2» (юридична адреса: 251970, Чернігівська область, смт. Козелець, вул. Селянська, 25; р/р № 26009200324001 в Козелецькому відділенні АК АПБ «Україна», ідентифікаційний код 14248927;

2. № 4/656 — про банкрутство приватної комерційної фірми «Ніка» (юридична адреса: 251980, Чернігівська область, Козелецький район, м. Остер, вул. Леніна, 25, р/р № 26007200199001 в АК АПБ «Україна», ідентифікаційний код 14245774.

Претензії можливих кредиторів і заяви санаторів приймаються протягом місяця з дня публікації оголошення».

Правління відкритого акціонерного товариства «Куп'янський хлібозавод»

повідомляє акціонерів про те, що 23 квітня 1999 року відбудуться щорічні загальні збори акціонерів.

Початок зборів — о 10-й годині за адресою: м. Куп'янськ, вул. Енергетична, 1, у червоному куточку хлібозаводу.

Порядок денний:

1. Звіт правління про результати фінансово-господарської діяльності товариства за 1998 рік, напрямки його діяльності у 1999 році.
2. Звіт ревізійної комісії про роботу за 1998 рік.
3. Затвердження порядку розподілу прибутку товариства на 1999 рік.
4. Внесення змін до статутного фонду товариства.
5. Довибори членів спостережної ради.
6. Довибори членів ревізійної комісії.

Реєстрація акціонерів та їх представників — у день зборів до 9 години 30 хвилин за місцем їх проведення.

З усіх питань проведення загальних зборів акціонерів просимо звертатися за телефоном: 5-52-31.

Арбітражний суд Київської обл. (252033, м. Київ-33, вул. Жилянська, 58 б) 25.01.99 р. порушив справу № 34/12 б-99 про банкрутство ТОВ «Орбіта-Культтовари» (м. Бровари, вул. Незалежності, 6, Броварська філія АО «Укрінбанк» м. Бровари, код 20587332, МФО 321808, р/р 26006000135001).

До відома громадськості

Кіровоградське комунальне підприємство «Теплоелектроцентраль» звернулося до Національної комісії регулювання електроенергетики України з проханням про видачу ліцензії на здійснення підприємницької діяльності, пов'язаної з виробництвом електричної енергії на території міста Кіровограда.

Поштова адреса: 316002, м. Кіровоград, вулиця Енергетиків, 20.

Телефон: 27-25-13, факс 27-15-31.

Святковий прогноз на 8 березня

Для чоловіків — бажання вашої обраниці, а для жінок — як треба одягтися відповідно до березневого іміджу.

ОВЕН. Ви маєте справу із жінкою, уваги якої треба домагатися, яку треба завойовувати. Жіночий імідж — експресивність. Одяг має привертати увагу і збуджувати. Цього можна досягти за допомогою ризикованих фасонів або ультрамодних ліній.

ТЕЛЕЦЬ. Ваша кохана потребує м'якого, ніжного і чуйного партнера. Якщо опинитеся у розлуці, то будьте певні — вона залишиться вірною вам. Жіночий імідж — романтичність. Вам підійде вбрання з легких, хвилястих тканин пастельних тонів і вільного крою.

БЛИЗНЯТА. Будьте для неї об'єктом чогось нового. Спробуйте поєднувати в собі якості друга і коханця. Жіночий імідж — неординарність і деяка екзотичність. У покрої костюму непогано виглядатимуть елементи старовини і початку століття. Дуже важливі прикраси — добирайте їх не за ціною, а за оригінальністю і кумедністю.

РАК. Така жінка буде з тим чоловіком, який виявить себе сильним, мужнім, рішучим і серйозним. Буде задоволена, якщо ви дозволите їй допомогти вам. Жіночий імідж —престиж. Має значення не так фасон костюма, як фірма-виробник. Одяг темних тонів — від коричневого до чорного, макіяж — під давні часи.

ЛЕВ. Спробуйте розвеселити її чи повести куди-небудь. Нині вона вибачить вам деяку простоту і прозаїчність у відносинах. Жіночий імідж — благородство і простота. Найкраще підійде одяг вільного спортивного крою чистих кольорів, особливо білого. Прикраси — з духовною і релігійною символікою: амулети, хрестики, ладанки.

ДІВА. Ви маєте стати таким партнером, з яким не буде сумно, оскільки вона хоче пережити глибокі почуття, відчути себе коханою. Жіночий імідж — виклик і загадка. До нього підійде костюм з оксамиту чи дорогого сукна. Гама —чорна або сріблясто-зелена з будь-якою червоною деталлю. Прикраси — важкі й масивні.

ТЕРЕЗИ. Спробуйте бути для своєї принцеси витонченим, ніжним і дуже-дуже ввічливим. На сьогодні головне — ви скрізь повинні бути разом. Жіночий імідж — особливий шарм. Його вам створять шовковисті тканини ніжних кольорів і фасонів, з дрібними букетиками на світлому фоні. Прикраси — недорогі, краще авторської роботи.

СКОРПІОН. Не будьте надто дріб'язковими і скупими. Стежте, щоб їй не було сумно поруч з вами. Жіночий імідж —леді. Це строгий стиль в одязі, макіяжі, зачісці та поведінці. Гарні неяскраві тони, а для вечора — поєднання темно-синього з білим. Прикраси — витончені годинники, тонка біжутерія.

СТРІЛЕЦЬ. Якщо будете таким же, як вона, життєлюбом, то справите на неї сильне враження. Якщо вона дасть вам можливість керувати її життям, то вважайте, що вона кохає вас. Жіночий імідж — королева. Бажано дорогий костюм класичного крою, але не крикливих, а благородних кольорів. Прикраси — вишукані, тонкої роботи.

КОЗЕРІГ. Ви повинні стати для неї м'яким і турботливим партнером, щоб вона розслабилася і відчула, як ви їй необхідні. Зараз вона дуже вразлива і чутлива. Жіночий імідж — ніжність. Струнким — гарний одяг з глибоким декольте, що облягає фігуру, повнуватим — вільний, простий фасон м'яких тонів. Прикраси — срібло, перли чи місячний камінь.

ВОДОЛІЙ. Їй сподобається, якщо ви будете цікавитися її думками і почуттями, проведете весь день разом. Жіночий імідж — неповторна чарівність молодості. Найбільше вам пасуватиме костюм у спортивному стилі. Прикраси не головне — лише додайте блиску в очах.

РИБИ. Проявіть конкретну турботу про свою кохану. У відповідь вона стане для вас джерелом спокою і натхнення. Жіночий імідж — підкреслена жіночість. Добре б одягти такий костюм, який не виходить з моди. Його можна замінити на одяг рожевих, бежевих, піщаних, кремових і зеленкуватих тонів. Прикраси — з натурального непрозорого каміння.

Бажаю бути коханою!

Фото з конверта

Як свою кохану бабу обніму...

Київ.

Фото Вадима ЛІСНОГО.

Усміхніться

Зайнята

У санаторії молода жінка з хлопчиком на лавочці читають книжку. Підходить чоловік і хоче сісти. Синок глянув на нього і каже:

— Зайнята.
— Лавка?
— Ні, мама.

Іван МАРТИШКО.

Мостиська Львівської області.

А я роблю так

Бутерброд шарами

Роблю ось які оригінальні бутерброди. Продукти для них потрібні найпростіші: хліб житній і білий, 10 г ковбаси вареної або шинки, один жовток, 20 г масла вершкового, трішечки зелені, аджики, соусу томатного. Нарізаю м'ясні продукти дрібними кубиками, добре перемішую з вершковим маслом, додаючи аджику і томатний соус. Варений жовток розтираю з сіллю і змішую з залишками вершкового масла і зеленню. Розрізую пластами чорний і білий хліб, очищаю від скоринки і змащую приготованими фаршами, чергуючи шарами. Ставлю в холодильник під легкий прес. Перед подачею на стіл ріжу бутерброд упоперек. Смачного!

Галина СІВЕРКО.

Дніпропетровськ.

Народний календар

Березень березовим віником зиму вимітає, а весну в гості запрошує

6 БЕРЕЗНЯ — Тимоша, Хоми, Весногрія. У давнину казали: «Прийде Хома, то не страшна й зима» або «Прийшов Хома, вважай, зими нема». Вважалося, що в цей день весна вже прийшла до дверей, а тому «Тимошеве тепло віє — старого гріє».

9 БЕРЕЗНЯ — Обертіння, Івана Предтечі. У цей день повертаються птахи з вирію і шукають собі місця для гнізд. Кажуть, що на Обертіння птиця обертається до гнізда, діти — до хліба, а чоловіки — до жінок та роботи; в цей день не можна прати білизну.

Прикмети березня

- ✔ Птахи в'ють гнізда на сонячній стороні — на холодне літо.
- ✔ Ворони купаються ранньою весною — до тепла.
- ✔ Чайка з'явилася — незабаром крига рушить.
- ✔ Місяць у великому туманному колі — за два дні буде негода, а коли у вузькому — то настане завтра.
- ✔ Граки зграями над гніздами в'ються: то сядуть, то знову піднімуться — погода зміниться.

Мал. Віктора ПОПОВА.

Оголошення

Редактор номера Володимир КРАСНОДЕМСЬКИЙ.
Перший заступник головного редактора Анатолій ГОРЛОВ.
Редколегія: Олександр БІЛИК, Леонід БРОВЧЕНКО, Віталій ЖЕЖЕРА, Володимир КРАСНОДЕМСЬКИЙ, Світлана ПИСАРЕНКО, Сергій ПРАВДЕНКО, Анатолій СОЛОНСЬКИЙ, Віталій СУДДЯ.

◊ За зміст та достовірність інформації у рекламних публікаціях відповідальність несе рекламодавець.
◊ Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікацій.
◊ За точність викладених фактів відповідальність несе автор.
◊ Рукописів не повертаємо.
◊ Листування з читачами — тільки на сторінках газети.

Свідоцтво про реєстрацію періодичного друкованого видання — КВ № 1 від 26.05.1994 р.

Газета виходить 5 разів на тиждень (крім неділі й понеділка) українською і російською мовами. Індекс 60955. Тираж 211444.

Комбінат друку видавництва «Преса України». 252047, Київ-47, проспект Перемоги, 50

Зам. 0311042.
1 2 3 4 5 6 7 8 9 0

Голос України

Газета виходить з 1 січня 1991 року.
Адреса ВР України: 252019, м. Київ-19, вул. М. Грушевського, 5.
Адреса редакції: 252047, Київ-47, вул. Нестерова, 4.
ТЕЛЕФОНИ: для довідок —441-88-23; телефакс —224-72-54; відділ реклами — 441-86-50, 441-89-34, 441-89-44; телефакс —449-85-62.
E-mail: sekret@golos.relc.com